RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887. Andra Kammaren. N:o 26.

Onsdagen den 29 Juni.

Kl. 11 f. m.

§ 1

Justerades protokollet för den 22 dennes.

§ 2.

Föredrogos, men blefvo å nyo bordlagda:

konstitutionsutskottets utlåtande n:o 11;

statsutskottets utlåtande n:o 49;

bevillningsutskottets memorial och betänkande n:is 15 och 16; samt

Andra Kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande n:o 5 (i samlingen n:o 13).

§ 3.

Till kammarens afgörande förelåg först Andra Kammarens första tillfälliga utskotts utlåtande n:o 4 (i samlingen n:o 14), i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t angående helgonskyldens utgörande i Lunds stift och Halland.

Utskottet hemstälde, med föranledande af berörda, af herr *Ol. Andersson* i Lyckorna väckta motion, n:o 106, att Riksdagen måtte besluta att i skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t ville taga under öfvervägande, huru vida icke den inom Lunds stift och Halland utgående helgonskyld må kunna helt och hållet upphöra att utgå.

Efter föredragning häraf anförde:

Herr von Friesen: Man har fäst uppmärksamheten på, att den så kallade "klämmen" i detta betänkande icke står i full öfverensstämmelse med motionen och ej heller med motiveringen i be-

tänkandet. Jag tror, att denna brist lätt skall kunna afhjelpas, om man blott mellan orden "må kunna" inskjuter orden: "der den icke till äfventyrs utgöres till presterskapet." Jag anhåller om bifall till förslaget med detta tillägg.

Herr vice talmannen Sven Nilsson: För min del anser jag det uppenbart, att den del af helgonskylden, som utgår till presterskapet, icke åsyftats af motionären, och att det således är tydligt att denna ej skulle genom den föreslagna åtgärden komma att försvinna. Jag förenar mig alltså i det yrkande, som herr von Friesen framstält.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats afslutad och efter af herr talmannen i sådant afseende gifven proposition, biföll kammaren utskottets hemställan med den af herr von Friesen föreslagna ändring, eller att orden *»der den icke till äfventyrs utgöres till presterskapet«* skulle inskjutas mellan orden "må" och "kunna" och skulle, jemlikt 63 § 3 mom. riksdagsordningen, detta beslut genom utdrag af protokollet delgifvas medkammaren.

§ 4.

Föredrogs och bifölls bankoutskottets memorial n:o 9, i fråga om användandet af riksbankens vinst för år 1886.

§ 5.

Likaledes bifölls statsutskottets härefter föredragna utlåtande n:o 6 a, med anledning af Kongl. Maj:ts framställningar angående anslagstiteln "Bergsstaten" och anslaget "Sala bergslag".

§ 6.

Härefter företogs handläggning af statsutskottets utlåtande n:o 39, angående fortsättning af arbetet å sakregistret till rikets ständers protokoll med bihang för tiden från och med år 1809 till och med år 1886.

I detta utlåtande hemstälde utskottet, att Riksdagen måtte bemyndiga fullmägtige i riksgäldskontoret att, för fortsättande af arbetet med upprättande af ett alfabetiskt ordnadt sakregister till rikets ständers protokoll med bihang för tiden från och med år 1809 till och med år 1866, af förslagsanslaget till riksdagskostnader för nästkommande år använda 5,000 kronor.

I fråga härom anförde:

Herr Waldenström: Jag har med afseende å detta betänkande icke något särskildt yrkande att göra, men jag kan icke underlåta att påpeka, hvilket slöseri med statens medel det är

att år efter år till detta sakregister använda femtusen kronor Redan hafva dertill användts 29,000 kronor. Man har förut upprepade gånger sagt, att, om man finge det då begärda anslaget, allt skulle blifva klart. Men nu kommer man och säger, att det åter behöfves 5,000 kronor, och vi skola nog få se, att man vid nästa riksdag åter kommer och begär 5,000 kronor för att allt skall blifva klart. Med dessa nu begärda 5,000 kronor kostar registret emellertid icke mindre än 34,000 kronor utom räntor på de medel, som förut anslagits. Då nu detta register omfattar icke fullt sextio år, så kostar det staten för hvarje år inemot 600 kronor. Tänker man dessutom på, att under den ifrågavarande tiden riksdagar höllos endast hvart tredje år, så kommer registret att kosta 17 à 18 hundra kronor för hvarje riksdag, och det är alldeles för dyrt. Det stöter allt för mycket på sinekur att för ändamålet i fråga hålla en person, som icke eger förmåga att fullgöra sitt uppdrag utan drager ut på tiden så att det förorsakar staten orimliga kostnader.

Vidare yttrades icke. Utskottets hemställan bifölls.

§ 7.

I ordningen förekom vidare statsutskottets memorial n:o 40, angående afskrifning af riksgäldskontorets återstående fordran för ett Vesterås domkyrkokassa beviljadt lån. *Ang. afskrifning af riksgäldskontorets återstående fordran för ett Vesterås domkyrka beviljadt lån.*

Med tillstyrkande af en af fullmägtige i riksgäldskontoret i sådant afseende gjord framställning, hemstälde utskottet i detta memorial:

att Riksdagen måtte medgifva, att återstoden, 3,914 kronor 32 öre, jemte 4 % ränta derå från och med den 1 januari 1886, af riksgäldskontorets fordran för det till reparationer å Vesterås domkyrka och förändringar uti samma kyrka år 1858 utbetalda lån å ursprungligen 22,500 rdr rmt finge ur riksgäldskontorets räkenskaper afskrifvas.

Sedan denna utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Waldenström: Jag skall be att äfven mot detta anslag få inlägga en bestämd gensaga, och *här* skall jag framställa yrkande om afslag. Riksens ständer beviljade 1856, 1857 och 1858 för åtskilliga reparationer å Vesterås' domkyrka och förändringar inom densamma ett belopp af 22,500 riksdaler riksmynt. Och nu kommer Vesterås och begär icke allenast att få afskrifven den ännu återstående delen af skulden, eller 3,914 kronor 32 öre, utan äfven att återfå de under de sista tio åren till statsverket erlagda annuiteterna. Mig synes det orimligt att gå sådana anspråk till mötes. Om det hade varit fråga om en liten fattig landsförsamling, som vore tryckt af stora skatter, då hade det varit något

Ang. afskrifning af riksgäldskontorets återstående fordran för ett Vesterås domkyrka beviljadt lån. (Forts.)

skäl att bifalla, men att åt Vesterås stads och S:t Ilians församling bevilja en sådan afskrifning på ett lån, som staten på fördelaktiga vilkor lemnat kyrkan till hjelp för reparationer m. m., det synes mig vara en alltför stark misshushållning med statens medel. Huru skulle det gå, om än här och än der domkyrkorna skulle komma med liknande framställningar? Linköpings domkyrka t. ex. har ju nyss fått ett lån på 30,000 kronor. Skulle nu beviljas afskrifning å domkyrkans i Vesterås skuld, så komme naturligtvis också Linköpings domkyrka en dag att tänka, att, då Vesterås domkyrka begärt och äfven fått afskrifning å hvad som återstått af dess lån, så kunna vi också få afskrifning å vårt. Sedan komma nog också andra i sin tur med liknande framställningar. Under sådana förhållanden blir man rädd att bevilja lån till dylika ändamål, när man icke vet, om man icke i stället för liqvid får en begäran till sist om afskrifning, der det icke vidare konvenerar att betala hvad som fattas å det en gång erhållna lånet.

Jag yrkar afslag å statsutskottets betänkande och gör det med uttalande af min förvåning deröfver, att inom utskottet icke någon röst höjt sig reservationsvis mot betänkandet.

Häruti instämde herr *Bondeson*.

Herr Carl Ifvarsson yttrade: Det förundrar mig icke, att den näst föregående talaren framstält den af honom gjorda anmärkning, ty han tyckes icke hafva tagit reda på saken; den hänger icke så tillsammans som han tyckes tro. Frågan gäller endast om fullmägtige i riksgäldskontoret få ur sina räkenskaper afskrifva ett belopp, som Kongl. Maj:t på förhand beslutat skulle eftergifvas. Förhållandet är det, att ifrågavarande lån för länge sedan beviljades. Derefter medgaf Riksdagen, att lånet finge eftergifvas, dock under vissa vilkor. Dessa vilkor fullgjordes icke på många år derefter, och domkyrkokassan måste derför inbetala annuiteterna. Slutligen fullgjordes nämnda vilkor, och då de voro fullgjorda, gick man in till Kongl. Maj:t och begärde att få ej allenast derefter tillgodogöra sig de förmåner Riksdagen beviljat utan äfven derutöfver återfå de belopp, som under tiden hunnit till staten inbetalas på lånet. Kongl. Maj:t beviljade det förra, men ej det senare. Kongl. Maj:t ansåg, att domkyrkokassan ej kunde återfå hvad som inbetalts å lånet, men att hvad som derå återstod borde efterskänkas. Nu, sedan detta skett, hafva fullmägtige i riksgäldskontoret ansett sig icke utan vidare kunna ur sina räkenskaper afföra beloppet, innan Riksdagen deröfver hörts. De hafva derför nu hemstält, om icke beloppet finge afskrifvas. Man skulle väl kunna göra den invändning, att Riksdagen bort å nyo höras, innan Kongl. Maj:t utfärdat föreskrift om beloppets efterskänkande, då vilkoren icke genast blifvit fullgjorda. Men då någon tid från början icke varit bestämd för vilkorens fullgörande, och det allenast efterskänkts hvad som ännu varit obetaldt, torde den frågan nu icke vara af synnerlig vigt.

Jag ser sålunda icke, att detta förslag kan anses såsom något annat än en simpel bokföringsåtgärd. Och hvartill tjenar det i sådant fall att fortfarande hafva en anteckning derom i riksgäldskontorets räkenskaper, sedan Kongl. Maj:t en gång beviljat en afskrifning af denna gamla fordran. Jag hemställer om bifall till utskottets hemställan.

Ang. afskrifning af riksgäldskontorets återstående fordran för ett Vesterås domkyrka beviljadt lån. (Forts.)

Herr Abenius: Jag vill först erinra derom, att förhållandet icke är sådant, som herr Waldenström antagit, eller att det här skulle vara fråga om någon eftergift eller någon present åt Vesterås och S:t Ilians församlingar. Det är nemligen domkyrkokommissionen, hvilken har hand om denna statens egendom: Vesterås domkyrka, som gjort framställning i ärendet *på grund af ett af Riksdagen förut, år 1876, fattadt beslut* om eftergift af ränta och amortering å ett år 1858 af staten beviljadt lån, mot vilkor, bland annat, att domkyrkans tak genom kommissionens försorg blefve omlagdt med koppar. De annuiteter, som hittills utbetalts, hafva ej heller utgått från församlingen — icke ens med ett enda öre — utan de hafva tagits af domkyrkans inkomstmedel och således utgått från statens egendom och ingått till staten.

För öfrigt är det ganska rigtigt, hvad herr Carl Ifvarsson anmärkte, att här ju *nu* icke är fråga om någon som helst *ny* eftergift från statens sida, utan allenast om en *tillämpning af ett af Riksdagen förut fattadt beslut*, en eftergift, som Kongl. Maj:t, sedan domkyrkokommissionen styrkt att de af Riksdagen uppställda vilkor blifvit fullgjorda, redan medgifvit. Nu är det sålunda blott fråga om att få till stånd en *afskrifning* af återstående lånebeloppet ur riksgäldskontorets räkenskaper. Vid sådant förhållande yrkar jag bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Waldenström: Jag kan verkligen försäkra, att jag läst igenom detta utskottsbetänkande, icke blott en, utan till och med två gånger; och jag har icke i mitt yrkande eller min åsigt kunnat rubbas vare sig af hvad herr Carl Ifvarsson eller den siste talaren anförde.

Saken är nemligen den, att 1876 års Riksdag medgaf Vesterås domkyrka att slippa att till staten återbetala den del, som då återstod af det år 1858 beviljade lånet, *under förutsättning*, att domkyrkokommissionen åtoge sig vissa skyldigheter, som närmare finnas omnämnda i statsutskottets betänkande. Detta erbjudande antogs emellertid icke af domkyrkokommissionen, som förklarade, att den icke kunde underkasta sig de af Riksdagen för befrielsen stadgade vilkoren. Det erbjudande, som Riksdagen år 1876 gjorde, förföll sålunda. Sedermera har man emellertid i Vesterås funnit sig föranlåten att afstå från bänkhyresersättning samt verkställa den reparation, som år 1876 af Riksdagen fastställdes såsom vilkor för erhållande af den då beslutade afskrifningen af återstående delen af lånet. Och då, när domkyrkan ändtligen funnit med sin fördel förenligt att vidtaga dessa åtgärder, då hittar man på att begära icke blott afskrifning af den återstående delen af lånet

Ang. afskrifning af riksgäldskontorets återstående fordran för ett Vesterås domkyrka beviljadt lån. (Forts.)

utan äfven återbekommande af de räntor och annuiteteter, som kyrkan erlagt sedan år 1876. Detta är en orimlighet.

Man säger, att Kongl. Maj:t *redan har* beviljat afskrifning af dessa 3,914 kronor. Derom upplyser också utskottets betänkande. Hvad som hänskjutits till Riksdagens afgörande, det är just, huruvida Riksdagen vill medgifva att staten återbetalar de af domkyrkan sedan år 1876 gjorda annuiteter. Emellertid har statsutskottet nu hemstält, att Riksdagen må medgifva detsamma, som Kongl. Maj:t redan medgifvit. Berodde denna eftergift helt och hållet på Kongl. Maj:t, så förstår jag icke, hvarför Riksdagen skulle medgifva precis detsamma, som Kongl. Maj:t redan medgifvit. Det synes mig derför, som om Riksdagen borde besluta, att hela framställningen icke må till något Riksdagens yttrande föranleda. Jag tycker verkligen, att när vi här tvingas att upprepade gånger anställa gemensamma voteringar, om huruvida en fattig enka skall erhålla 300 eller 400 kronor i pension, så är det i hög grad orimligt att komma och begära, att Vesterås domkyrka, som haft ett ganska fördelaktigt lån och dessutom fått stora anslag af statskassan, skall få afskrifvet dessa 4,000 kronor af sin skuld. Jag vidhåller derför mitt yrkande om afslag.

Herr Carl Ifvarsson: Här är återigen ett misstag, hvartill herr Waldenström gjort sig skyldig, då han påstod, att det var Kongl. Maj:t, som väckt frågan. Så är icke förhållandet, utan det är fullmägtige i riksgäldskontoret, som gjort en hemställan om afskrifning af denna fordran, till följd deraf att Kongl. Maj:t fattat sitt ifrågavarande beslut, utan att deröfver först hafva hört Riksdagen. Det är således endast en framställning från fullmägtige i riksgäldskontoret, huruvida de fortfarande skola bibehålla denna statsverkets fordran i sina räkenskaper eller om den får afskrifvas, som nu gör att detta kommit på tal, samt kanske också en erinran att Kongl. Maj:t fattat sitt beslut utan Riksdagens hörande, hvilket möjligen borde hafva skett. Detta senare, huruvida Kongl. Maj:t varit behörig eller icke att fatta ett sådant beslut, är dock en rent konstitutionel fråga och föreligger icke nu till Riksdagens pröfning. Då det icke tjenar något till att bibehålla beloppet i räkenskaperna, hafva riksgäldsfullmägtige velat hafva ett bemyndigande att afföra detsamma derur. Afslås nu denna anhållan, blir följden endast, att detta belopp kommer att fortfarande stå qvar der och balanseras år från år, och hvartill detta skulle tjena, det kan jag för min del icke fatta.

Herr Abenius: Herr Waldenström sammanblandar fortfarande frågan om hvad som nu utgör föremål för utskottets betänkande, nemligen afskrifning i riksgäldskontorets räkenskaper af återstående delen af lånet, med den af Kongl. Maj:t redan afgjorda framställningen från domkyrkokommissionen om återbekommande af de räntor och annuiteter, som äro upplupna och till staten inbetalda efter riksdagsbeslutet af år 1876. I afseende på denna senare framställning har ju Kongl. Maj:t funnit "frågan om åter-

bekommande af redan erlagda annuiteter å lånet icke till någon Kongl. Maj:ts åtgärd föranleda. Följaktligen behöfva vi nu icke taga den ringaste hänsyn till *den* delen af domkyrkokommissionens framställning; utan det återstår oss endast att afgöra den af statsutskottet behandlade delen af frågan, som rör sig om en enkel afskrifningsåtgärd, och jag hoppas, att herrarne skola finna det vara med god ordning förenligt att bifalla denna åtgärd.

Ang. afskrifning af riksgäldskontorets återstående fordran för ett Vesterås domkyrka beviljadt lån. (Forts.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. Efter det herr talmannen gifvit propositioner å de båda framstälda yrkandena, blef utskottets hemställan af kammaren bifallen.

§ 8.

Till behandling företogs härnäst statsutskottets utlåtande n:o 41, i anledning af väckta motioner om beviljande af statslån åt Ulricehamn—Vartofta jernvägsaktiebolag.

I detta utlåtande hemställde utskottet, att berörda, af herr *V. Ekenman* inom Första Kammaren och af herr *F. Lindedal* inom andra kammaren väckta motioner icke måtte vinna Riksdagens bifall.

Herr Smedberg erhöll ordet och yttrade:

Då statsutskottet här afstyrkt herrar V. Ekenmans och F. Lindedals motioner om beviljande af statsunderstöd åt Ulricehamn—Vartofta jernvägsaktiebolag och Första Kammaren redan godkänt samma utlåtande, lönar det naturligtvis icke mödan att här uppträda och yrka bifall till motionerna. Jag skall derför icke heller framställa något yrkande i den vägen, men angående de skäl utskottet anfört för sitt afstyrkande ber jag att få yttra några ord.

Utskottet säger till en början att, med erkännande af de billighetsskäl som kunna anföras för ett dylikt låneunderstöd, det enligt utskottets åsigt "ej bör förbises, att ifrågavarande bolag anlagt sin jernväg utan någon förhoppning, än mindre antagande, att statslån för ändamålet skulle komma bolaget till del". Då jag läste detta kom jag att tänka på hurusom Riksdagen för icke längre sedan än år 1886 på statsutskottets förslag beviljade nedsättning i ränta och annuiteter med 1 procent åt åtskilliga enskilda jernvägsbolag, som förut erhållit låneunderstöd af staten.

Enligt statsutskottets utlåtande n:o 52 vid 1886 års riksdag tillstyrkte statsutskottet, som då hyllade den åsigt, som fullmägtige i riksgäldskontoret uttalat, att "billigheten och statens välförstådda intresse torde göra önskvärdt, att vilkoren för ifrågavarande lån äro så litet betungande för bolagen som utan förlust för staten kan ske", att sådan nedsättning skulle medgifvas.

De då ifrågavarande bolagen hade lika litet som Ulricehamn—Vartoftabolaget någon aning eller förhoppning, då de betingade

sig statslånen, att kunna erhålla någon nedsättning i räntan och annuiteterna å lånen, men så skedde likväl då på enskilda motionärers framställning derom.

Nu har utskottet likväl frångått denna vackra grundsats, hvilken dock hellre bort tillämpas till förmån för detta bolag, som förut icke erhållit någon hjelp af staten, icke ens genom erhållande af jord kostnadsfritt från de statens egendomar, öfver hvilka jernvägen blifvit dragen. Denna jernväg har ju dessutom tillfört staten en årlig inkomt af 114,891 kr. 34 öre.

Utskottet säger vidare att "enahanda skäl som de, hvilka nu anförts till stöd för förslaget om Ulricehamn—Vartofta jernväg, kunna åberopas beträffande många andra enskilda jernvägar, som i vårt land bragts till stånd utan understöd från statens sida". Orsaken är således, att man fruktar att flera jernvägsbolag skulle komma med samma framställning, om detta lån beviljades. Jag tror likväl icke att det skulle vara så farligt, om öfriga jernvägsbolag, som förut icke erhållit statsunderstöd, nu skulle komma och begära lån på samma vilkor som detta bolag gjort, nemligen så att de derpå betala ränta och annuiteter utan att staten behöfver förlora ett enda öre. Jag anser att icke det vore farligt att bevilja lån åt öfriga bolag, som till äfventyrs må befinna sig i samma predikament. Jag tviflar likväl på det att finnes många om ens något bolag, som kan konvertera sina äldre lån och lemna staten första inteckningen, eller som upptagit lån på så dryga vilkor på annat håll, att de skulle hafva fördel af att vända sig till staten, och tror att intet bolag är så hårdt betungadt af räntor och annuiteter som just detta. Då det nu icke är fråga om annat än beviljande af ett lån, hvarpå ränta och annuiteter skola utgöras, utan att staten derpå förlorar ett enda öre, förundrar det mig verkligen att utskottet afstyrkt förslaget.

Jag anser detta sätt just vara det rätta, att understödja de enskilda jernvägsbolagen, då det kan ske utan kostnader, och vara vida bättre än om staten, på sätt en viss komité föreslagit, skulle inköpa de enskilda jernvägarne, ty derigenom får staten en utgift, som är alldeles oberäknelig.

Då det emellertid icke lärer vara något att vinna vid denna riksdag, och jag hoppas att frågan framdeles skall röna ett bättre öde än nu, skall jag icke framställa något yrkande.

Häruti instämde herr *Norén*.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 9.

Skedde föredragning af statsutskottets utlåtande n:o 42, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning till Örebro stad af kronolägenheten Alnängarne i Örebro län.

På anförda skäl hemställde utskottet i detta utlåtande, att Kongl. Maj:ts ifrågavarande framställning icke måtte af Riksdagen bifallas.

I fråga härom anförde:

Herr Gumælius: Då jag nu begärt ordet i en för Örebro stad vigtig fråga, har jag icke för afsigt att besvära kammaren med något yrkande om afslag å det slut, hvartill utskottet kommit. De sista raderna i utskottets motivering äro sådana, att de icke tåla någon gensaga, då nemligen utskottet säger, "att fråga lärer vara väckt om att för militära ändamål använda någon del af berörda jordområde, samt lägenheten alltså möjligen kan komma att tagas i anspråk för kronans räkning", och att utskottet sålunda "funnit betänkligt att nu vidtaga åtgärder för samma lägenhets afyttrande". Det är gifvet — äfven från vår sida måste det erkännas — att då sådana skäl föreligga, måste det mindre vika för det större. Det tyckes här hafva kommit något till, som Kongl. Maj:t icke kände vid propositionens afgifvande. Men ehuru jag således nu icke gör något yrkande, har jag dock velat säga något i frågan med anledning af hvad i öfrigt i motiveringen förekommer; ty statsutskottet har deri inlagt något, som, enligt hvad jag förmodar, utskottets ordförande, grefve Sparre, åsyftade, då han reserverade sig mot en del af motiveringen. Utskottet säger att köpeskillingen förefaller för låg. Jag vill då erinra, att det icke är Örebro stad, som föreslagit denna köpeskilling, utan den föreslogs efter syn af domänintendenten i länet med biträde af de utaf länets hushållningssällskap och landsting för kronojords värdering utsedde uppskattningsmän. Synemännens arbete vitsordades såsom tillförlitligt af Konungens befallningshafvande, och domänstyrelsen, hvilkens yttrande jemväl infordrades, säger att det synts styrelsen, som vore värderingen med yttersta noggrannhet verkställd. Då jag dessutom, såsom hemma på platsen, vet att de senaste arrendatorerna af ifrågavarande lägenhet, senast Örebro stad, å arrendet gjort förluster, oaktadt de i det till lägenheten hörande, numera af polisskäl indragna utvärdshuset Stora Holmen haft en god biförtjenst, synes det mig klart att, om man år 1890 — då arrendetiden tilländagår — vare sig på nytt utarrenderar lägenheten, i fall det då icke blifvit något utaf med det nu påtänkta militära ändamålet, eller slår i hop den med hospitalshemmanet Rynninge, som visserligen är närbeläget, men genom en å utan bro skildt från Alnängarne, så skall staten nog finna att arrendet kommer att stå sig illa vid jemförelse med det nu gjorda anbudet. Jag har velat säga detta till protokollet, för att icke utskottets skäl skulle stå utan invändning. Hvad jag sagt får stå för min räkning, men vi få ju se 1890, om utarrendering då sker, hvem som blir sannspådd, statsutskottet eller — representanten från Örebro, hvilken ställt sig på myndigheternas sida. Jag har, som sagdt, intet yrkande att göra.

Vidare yttrades icke. Utskottets hemställan bifölls.

§ 10.

Härefter föredrogs statsutskottets utlåtande n:o 43, i anledning af väckta motioner om utsträckning af tiden för anmälan om inlösen af skattefrälseräntor och af kronotionde, som innehafves under enskild eganderätt.

Punkten a.

Bifölls.

I *punkten b* hemstälde utskottet, att en af herr *G. Sundling* inom andra kammaren väckt motion, n:o 109, med hemställan att Riksdagen måtte besluta, att alla skattefrälseräntor skola inlösas af statsverket, och att denna inlösen skall taga sin början från och med år 1888 samt fortgå under en tidsperiod af 4 år med 25 procent årligen, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr Sundling erhöll ordet och yttrade:

Herr talman! Det är icke för att yrka rent bifall till min motion, som jag begärt ordet, utan för att förklara anledningen hvarför jag väckt densamma. Jag har nemligen funnit det vara högst orättvist, att en del skattefrälseräntegifvare möjligen skulle få behålla dessa skatter qvar för den händelse att skattefrälseräntetagaren af en eller annan orsak icke anmälde sina räntor till inlösen. Statsutskottet har emellertid genom sitt af Första Kammaren nyss antagna förslag i dels punkten a) och dels i första och andra punkterna af sitt här föreliggande utlåtande beredt tillfälle att denna orättvisa i väsentlig mån må kunna afhjelpas, och jag får derför uttala min tacksamhet till utskottet.
Herr talman! Jag har icke något yrkande.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll utskottets hemställan.

§ 11.

Föredrogs vidare statsutskottets utlåtande n:o 44, i anledning af väckta motioner om ersättning af statsmedel åt egare af skattefrälsehemman, hvars ränta icke blifvit af statsverket inlöst.

Med föranledande af berörda motioner, väckta den ena inom Första Kammaren af herr *Ax. Bergström* (n:o 2) och de tvenne andra inom Andra Kammaren af herr *P. G. Petersson* i Brystorp (n:o 21) och af herr *Folke Andersson* (n:o 36), hemstälde utskottet under *punkten 1*, att Riksdagen måtte besluta, att egare till skattefrälsehemman, hvilkas skattefrälseräntor icke blifvit inom 1887 års utgång af statsverket från vederbörande ränteegare inlösta, må berättigas att af statsmedel erhålla en ersättning med trettio procent

af de skattefrälseräntor, de kunna visa sig hafva efter nämnda tid till ränteegare utgifvit.

Efter föredragning af punkten anförde:

Herr Petersson i Brystorp: Utskottet har i detta betänkande väl i hufvudsak tillstyrkt min motion, men icke den del deraf, som afser att lindring i frälseskatteräntorna måtte få beräknas från den tid, då skattehemmanen erhöllo lindring i sina skatter. Detta har utskottet afstyrkt, af skäl att ingen retroaktiv beräkning borde ifrågakomma. Således, derför att vederbörande icke låtit en behöflig utredning försiggå rörande skattefrälseräntornas belopp från den tid skattehemmanen erhöllo lindring, derför skulle egare till skattefrälsehemman blifva lidande. Detta anser jag ej vara rättvist. Innan räntorna från kronohemmanen såldes till enskilda personer, voro skattefrälsehemmanen och kronoskattehemmanen likställda; men då räntorna sedan afyttrades utan de förre egarnes hörande, hade detta till följd, att utgifterna blefvo större till de enskilda egarne, än om räntorna fått utgå till staten. Då de olika slags hemmanen före denna försäljning voro likställda, anser jag det vara statsverkets skyldighet att äfven nu bereda en sådan likställighet dem emellan. För min del anser jag, att lindring i skattefrälseräntor borde hafva egt rum i första hand, eftersom staten för dessa räntor fått full liqvid, hvaraf nu blott en del skulle återgå.

På dessa skäl yrkar jag bifall till min motion i sin helhet.

Vidare yttrades ej. Herr talmannen gaf först proposition på bifall till utskottets hemställan och derefter på afslag derå och bifall i stället till herr Peterssons ifrågavarande motion; och blef den förra propositionen med ja besvarad.

Punkten 2.

Bifölls.

§ 12.

Föredrogs statsutskottets utlåtande n:o 45, i anledning af väckt motion om inlösen till statsverket af frälseskatteräntor och om statsbidrag för samma räntors utgörande tills vidare.

Utskottet hemstälde, att berörda, af herr *P. G. Petersson* i Brystorp väckta motion, n:o 22, icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Sedan utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Petersson i Brystorp: Hvad angår frågan om frälseskatteräntornas likställighet med skattehemmansräntor, så har den

blifvit helt och hållet afstyrkt af utskottet, på den grund att frälseskatteräntorna hafva tillkommit genom enskilda aftal räntegifvare och räntetagare emellan. Men jag anser, att derest öfverlåtelsen fått bero på grund af de enskilda aftalen, skulle enligt allmän lag dessa räntor nu varit försvunna. Men genom en år 1798 utfärdad kongl. förordning bestämdes att frälseskatteräntorna skulle fortfarande utgå, och härigenom hafva dessa räntor blifvit fastlästa vid hemmanen. För en del af dessa frälseskattehemman beräknades, då de försåldes till enskilda personer, betalning särskildt för räntorna och särskildt för jorden, och för räntan erlades en viss summa, som kronan erhöll. Sedan dess har under tidernas lopp jorden försålts till enskilda personer, men räntan har behållits af den förre egaren. Då kronan således erhållit full ersättning för dessa räntor, kan jag ej finna annat, än att det är statens skyldighet att gifva frälseskattehemmanen samma lindring som skattefrälsehemmanen.

Herr Olsson i Ättersta: Ehuru jag icke delar flertalets inom utskottet åsigt beträffande herr Peterssons motion, har jag icke reserverat mig mot utskottets utlåtande af det skäl, att jag ansett frågan för tidigt väckt.

Då jag redan 1885 väckte motion om inlösen till statsverket af frälseskatteräntor, så uttalade jag mig redan då för önskvärdheten, nödvändigheten och rigtigheten af att de frälseskatteräntor, som kunde inlösas, blefve af statsverket öfvertagna, och sedan dess har jag blifvit betydligt mera stärkt i öfvertygelsen om rigtigheten af denna min åsigt.

Den tid, som förflutit sedan kongl. förordningen af den 11 september 1885 utfärdades, har frågan ofta gjorts till föremål för myndigheternas behandling, och för närvarande ligga hos kammarkollegium många hundra dylika mål. Man har dervid kommit till insigt om, att det mången gång är svårt och ofta rent af omöjligt att skilja mellan skattefrälse- och frälseskatteräntor. Utskottet har visserligen rätt, då det talar om sådana frälseskatteräntor som tillkommit på grund af enskilda aftal; men det finnes räntor, som utgå fortfarande med samma belopp som det, hvarmed de utgingo under 1600-talet, innan de blefvo skilda från kronan. Det är emellertid absolut omöjligt att med full säkerhet skilja mellan skattefrälse- och frälseskatteräntor. De taxeringslängder man möjligen skulle kunna rätta sig efter gå nemligen icke längre tillbaka än till 1810, och i kongl. förordningen af 1885 heter det att sådana räntor icke få inlösas. Således kan det hända — och antagligen har det också händt — att jorden och räntorna varit förenade kanske mer än en gång i en hand under tiden från 1640-talet, då de började från kronan afhändas, till 1810. Till och med från 1810 till 1830 har man mången gång svårt att skilja dem, ehuru jorden och räntan voro förenade. Ty då fans i längderna antecknadt, att den och den personen hade skattefrälserätt, hvilande på så och så stort mantal, utan att uppgifvas kan, *hvilket* mantal som är i fråga.

Man kan således med fullt fog säga, att Riksdagen icke vunnit hvad som åsyftades med dess skrifvelse 1884 rörande frälseskatteräntornas aflösning. Då jag således numera fått betydligt ökadt stöd för den åsigt jag 1885 uttalade, skulle jag således mera positivt hafva yrkat på bifall till motionen, derest jag icke ansåge att man bör afvakta huru många skattefrälseräntor som komma att inlösas. Jag har hört att man trott sig böra afvakta den tiden, och då nu sådant synes kunna ske innan nästa års slut, har jag trott det vara så godt att afvakta utgången, huru det kan blifva med denna aflösning.

Jag har endast velat till protokollet anteckna, att jag icke gillar utskottets åsigter i afseende å en del af frälseskatteräntorna, men har icke något yrkande att göra.

Herr Hörnfeldt: Då jag för min del finner, att utskottet för sitt afstyrkande framlagt fullt talande skäl, och de talare, som före mig yttrat sig till förmån för motionen, icke kunnat i någon mån vederlägga utskottets motivering, skall jag helt enkelt be att få yrka bifall till utskottets afstyrkande af motionen.

Herr Smedberg: För min del vill jag instämma med motionären i hans yrkande. Denna skilnad mellan skattefrälse- och frälseskattehemman är ej af betydenhet. De senare synas hafva tillkommit genom ett aftal mellan enskilde egare och innehafvare af hemmanen, men hvilket kan vara detsamma som om det vore ett aftal mellan en skattefrälseegare och kronan. När man nu har medgifvit åtskilliga egare till skattefrälsehemman att af statsmedel erhålla ersättning med 30 procent af de skattefrälseräntor, de kunna visa sig hafva till ränteegarne utgifvit, så borde man också medgifva frälseskatteegarne att åtnjuta samma ersättning för de dem åliggande räntor, så att de kunde komma i samma kategori som skattefrälsehemmanen och således få åtnjuta 30 procent afskrifning.

Man har icke utan fog sagt, att denna åtskilnad väckt ett berättigadt missnöje i landet, och detta är icke heller att undra på, ty om utaf två hemman i samma by det ena är skattefrälse och det andra frälseskatte, så är afskrifning medgifven det ena men icke medgifven det andra hemmanet. Det är dock de gamla jordeboks- och mantalsräntorna som afskrifningen gäller i båda fallen.

Jag tycker derför att frälseskatteräntorna böra vara likställda med de andra och yrkar derför bifall till motionärens förslag.

Herr Persson i Mörarp: Jag vill icke förneka, att icke fog förefinnes för frälseskatteräntornas likställighet med skattefrälseräntorna. Men jag skulle vilja hemställa till den ärade motionären och de ärade talare, som här uppträdt mot statsutskottets förslag, huruvida det kan vara skäl att hålla på något sådant nu i slutet af riksdagen, då ingen gerna torde vara böjd för att inlåta sig i någon närmare utredning af de intrasslade förhållanden som här föreligga, och då dessutom, vid det förhållande att Första Kam-

maren redan bifallit utskottets förslag, skrifvelse i det syfte, som motionären önskat, icke kan föranleda till någon åtgärd.

Jag tror att, såsom frågan nu föreligger, det är bäst att bifalla utskottets hemställan för att vid ett annat mera lämpligt tillfälle åter upptaga densamma.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, samt herr talmannen till proposition upptagit hvartdera af de gjorda yrkandena, biföll kammaren utskottets hemställan.

§ 13.

Vid föredragning härnäst af statsutskottets utlåtande n:o 46, i anledning af väckt motion om afskrifning af kyrkotionde i Skåne, Halland, Blekinge och Bohuslän samt beviljande för sådant ändamål af ett extra anslag af 40,000 kronor för år 1888, i hvilket utlåtande utskottet hemstält, att berörda, inom Andra Kammaren af herr *I. Månsson* afgifna motion, n:o 79, måtte af Riksdagen lemnas utan afseende, begärdes ordet af motionären,

Herr Månsson, som yttrade:

Jag skall be att få säga några ord med anledning af min motion, utan att dock dervid framställa något yrkande. Vid början af denna riksdag hyste man i allmänhet den förhoppningen, att Riksdagen skulle vidtaga några åtgärder för att i någon mån lindra det betryck, hvari jordbruket befinner sig, men då man icke hade anledning förmoda att detta skulle ske genom några skyddstullsatser, trodde man dock att en reform i detta afseende skulle vidtagas genom lindring af de på jorden hvilande skattebördorna. I denna förhoppning, och då jag fann att flera motioner i sådan rigtning förelågo, ansåg jag det nödigt att äfven väcka en motion angående afskrifning af kyrkotionden i Skåne, Halland och Blekinge, Denna kyrkotionde är nemligen enligt skatteregleringskomiténs en gång uttalade mening af samma natur som kronotionden, och man hade derför också hoppats att den skulle behandlas på samma sätt och i samma form som kronotionden och öfriga grundskatter, eller att en afskrifning deraf skulle ega rum på samma gång som kronotionden afskrefs med 30 procent, hvilket, såsom herrarne veta, beslöts år 1885. Så skedde emellertid icke, och man har icke heller sedan dess fått eller hört någon framställning derom. För två år sedan beslöt Riksdagen sålunda 30 procent afskrifning af kronotionden, men kyrkotionden, som utgår i Skåne, Halland och Blekinge, qvarstår ännu oförminskad.

Jag har ansett detta vara en obillighet och har icke kunnat förmoda att Riksdagen längre skulle vilja uppskjuta med att vidtaga en lindring äfven i denna skatt, på samma sätt som Riksdagen gjort med kronotionden. Nu har statsutskottet för hvarje år svarat på de framställningar, som i detta afseende gjorts, att frågan låge under Kongl. Maj:ts pröfning, och att man hade anledning att vänta en framställning från Kongl. Maj:ts sida. Så är äfven nu fallet,

och jag har vid de båda föregående tillfällen, vid 1885- och 1886 årens riksdagar, då jag väckt motion i frågan, nöjt mig med detta svar från utskottet och gör det äfven nu, men har likväl ansett det vara skäl att här säga några ord.

Kongl. Maj:t har i frågan låtit höra kammarkollegium och statskontoret, som å sin sida infordrat yttranden från församlingarne i de olika orterna. Dessa församlingar hafva på de flesta ställen uttalat sig för att en dylik afskrifning å kyrkotionden skulle ega rum, men i vissa och ganska många församlingar har svaret blifvit motsatt. Man har nemligen svarat, att man icke ville gå in på en dylik afskrifning, och detta helt naturligt derför, att frågan blifvit framställd på ett sådant sätt, att man icke förstått meningen.

Församlingarne hafva sålunda blifvit vilseledda, och derför hafva de icke gått in på förslaget. Det påstås, att detsamma af kyrkorådens ordförande ofta blifvit framställdt på det sätt, att församlingarne i alla fall skulle få utgöra kyrkotionden, ehuru den i stället skulle ingå till statsverket, men att församlingarne det oaktadt sjelfva skulle få underhålla sina kyrkor. Detta har naturligtvis förorsakat att flera församlingar nekat att ingå på förslaget, och alldeles tydligt är, att en sådan behandling af frågan skall menligt inverka på dess lyckliga lösning.

För min del är det alldeles uppenbart, att om förslaget blifvit för församlingarne tydligt och klart framställdt, skulle ingen enda församling nekat gå in derpå, ty det ligger i sakens natur att de, som nu ensamma få underhålla sina kyrkor, nog vilja blifva likställda med andra församlingar.

Jag vill också påpeka, huru orimligt det är att jordbrukarne ensamma få underhålla sina kyrkor och betala kyrkotionden, ty detta är verkligen på många orter betungande i högsta grad, i synnerhet i Skåne, och öfverstiger understundom kronotionden. På flere orter går det upp till 50 à 60 kronor för helt mantal, och huru orimligt detta förhållande i sjelfva verket är, skall jag söka visa med ett exempel. Sedan jernvägarne blifvit byggda i dessa trakter, företrädesvis i Skåne men äfven i andra provinser, så hafva naturligen också en mängd jernvägsstationer uppstått inom socknarne. Så har det t. ex. varit i Malmöhus län. Många jernvägsstationer hafva uppstått och blifvit mer och mer bebyggda. En mängd folk slår sig ned deromkring, och då folkmängden ökas, behöfva också kyrkorna förstoras, och dessa vid stationerna bosatta personer äro helt och hållet fria från att betala ett enda öre dertill. Detta får jordbrukaren göra i form af kyrkotionde. Inbyggarne vid stationen fylla kyrkan med folk, men betala intet, så länge det finnes kyrkotionde; och dertill kommer, att denna kyrkotionde delvis ingår till statsverket för bibeltryckning och dylika ändamål och delvis till städernas tjenstemän o. s. v. Det synes ju tydligt i huru hög grad orimligt detta är, och då vi nu hafva tydlig lag, huru kyrkor skola byggas, så hoppas och tror jag, att Kongl. Maj:t så fort sig göra låter och säkerligen redan nästa riksdag skall framlägga en proposition i detta ämne. Under

denna förutsättning, och sedan jag nu uttalat mig om den stora vigt frågan har för flere provinser, och då det är att vänta, att Kongl. Maj:t skall taga denna fråga i öfvervägande och bringa den till en lycklig lösning, vill jag för närvarande icke göra något yrkande, utan nöjer mig med hvad utskottet hemstält.

Häruti instämde herr *Lasse Jönsson.*

Vidare anfördes icke. Utskottets hemställan bifölls.

§ 14.

Rör. förslag till ny förordning angående vilkoren för tillverkning af bränvin.

Till handläggning förekom vidare sammansatta bevillnings- och lagutskottets betänkande n:o 1, rörande vissa delar af Kongl. Maj:ts proposition n:o 34, med förslag till ny förordning angående vilkoren för tillverkning af bränvin.

I detta utlåtande hemstälde utskottet att Riksdagen, med förklarande att Kongl. Maj:ts förslag till art. IV och V i förordning angående vilkoren för tillverkning af bränvin icke kunnat oförändradt bifallas, måtte för sin del antaga ett utskottets betänkande bifogadt förslag i ämnet.

Art. IV. §§ 23—28.

Godkändes.

§ 29 mom. 1 och 2.

Blefvo jemväl godkända.

Mom. 3 hade följande lydelse:

Den, som vid bränvinstillverkning använder majs, ris eller annat otillåtet ämne, straffes med böter från och med 500 till och med 1,500 kronor, samt erlägge särskild afgift af 5 öre för hvarje kilogram af det olofligen använda råämnet.

Efter föredragning häraf anförde:

Herr Ahlström: Jag ber att beträffande 3:dje momentet i denna paragraf, utan att hafva något särskildt yrkande att framställa, endast få fästa uppmärksamheten dervid att, såsom kammaren torde hafva sig bekant, Första Kammaren fattat ett mot Andra Kammarens olika beslut i afseende derpå huruvida bränvinsbränning skall vara förbjuden af majs och andra dermed jemförliga ämnen. Derest denna olikhet i kamrarnes beslut, såsom jag förmodar, kommer att föranleda dertill att frågan om majsförbudet har förfallit, så skulle detta moment blifva alldeles öfverflödigt och äfven komma att bortfalla. Emellertid har det betänkande, hvari bevillningsutskottet hemställer att frågan om majsförbudet skall anses hafva

förfallit, ännu icke blifvit af kammaren behandladt. Jag har derför nu velat fästa uppmärksamheten på, att, om detta moment nu också bifalles, det dock till följd af det beslut, kammaren förut fattat, i verkligheten torde komma att sakna all betydelse. *Rör. förslag till ny förordning angående vilkoren för tillverkning af bränvin.*

Herr Meyer: Då den siste ärade talaren icke gjorde något yrkande, skall jag be att få framställa ett sådant.

Första Kammaren har, såsom det blifvit nämndt, antagit denna paragraf på det sätt att den uteslutit 3:dje momentet, och ber jag derför få yrka, att äfven denna kammare måtte bifalla paragrafen med enahanda inskränkning.

Herr vice talmannen Sv. Nilsson: Jag tror, att det icke går an att gå till väga så som den siste talaren föreslagit. Det är enligt mitt förmenande bättre att gå i ordning med frågorna och bifalla det förslag, som nu föreligger, hvarefter, sedan det visat sig, huruvida kamrarnes olika beslut i den förra frågan kunna sammanjemkas, det, för den händelse att sådant *icke* kunnat ske, torde tillkomma bevillningsutskottet att göra hemställan derom, att också det nu förevarande momentet får anses hafva förfallit. Jag tror att detta är att gå i den rätta ordningen och anhåller derför om bifall till föreliggande förslag, under förutsättning att utskottet går till väga på sätt jag antagit.

Herrar *Smedberg* och *Andersson* i Hasselbol instämde med herr vice talmannen.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, och herr talmannen gifvit propositioner i enlighet med de gjorda yrkandena, blef momentet af kammaren godkändt.

§§ 30—37, rubriken till Art. IV, §§ 38—42 äfvensom rubriken till *Art. V*

Godkändes; hvarjemte *utskottets* ofvanintagna *hemställan* förklarades besvarad genom kammarens i ämnet redan fattade beslut.

§ 15.

Härefter förekom till behandling lagutskottets utlåtande n:o 22, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändrade bestämmelser rörande varors kringförande till försäljning. *Ang. ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning.*

I berörda proposition hade Kongl. Maj:t, som ansett, att ny författning angående näringsfriheten borde utfärdas, med afseende derpå att de ifrågasatta nya bestämmelserna skulle i åtskilliga afseenden komma att verka inskränkning i den hittills medgifna näringsfriheten, förklarat sig vilja inhemta Riksdagens yttrande i ämnet. De hufvudsakliga bestämmelser, Kongl. Maj:t funnit böra i den nya författningen införas, voro följande:

a) att den, som vill, sjelf eller genom annan, utom den ort,

Ang. ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning. (Forts.)

der han är bosatt, kringföra varor till salu annorledes än å marknad (gårdfarihandel), skall söka tillstånd dertill hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande i det län, der han vill idka sådan handel, och dervid ej mindre förete betyg, att han har god fräjd, råder öfver sig och sin egendom samt i öfrigt gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet, än äfven uppgifva den eller de personer, han vill till biträde i rörelsen begagna, samt angående dem aflemna enahanda betyg, som nyss nämnts;

att derest Kongl. Maj:ts befallningshafvande, med hänsyn till ortens behof af dylik handel och de företedda betygens innehåll, finner skäl bevilja det sökta tillståndet, i beslutet derom skall intagas föreskrift om den tid tillståndet må gälla, hvilken tid ej må utsträckas öfver ett kalenderår, äfvensom beskrifning å sökanden och hans biträden, på sätt för närvarande är stadgadt; och skall Kongl. Maj:ts befallningshafvande derjemte till polis- och kommunalmyndigheternas efterrättelse ofördröjligen i länskungörelserna införa fullständigt tillkännagifvande om det meddelade tillståndet äfvensom nyssnämnda beskrifning;

att tillståndsresolutionen eller vederbörligen styrkt afskrift deraf skall af den, som tillståndet undfått, och af hans biträden ständigt medföras vid handelns utöfvande, för att, på anfordran af hvem det vara må, uppvisas; och

att meddeladt tillstånd må kunna af Kongl. Maj:ts befallningshafvande, der skälig anledning dertill förekommer, återkallas; skolande sådan återkallelse, som genast bör införas i länskungörelserna, dock ej träda i kraft, förr än den, det gäller, derom erhållit underrättelse;

b) att enligt hvad enligt mom. a) ifrågasatts icke skall utgöra hinder för dem, som allenast med biträde af hustru och hemmavarande barn för afsalu tillverka fabriks- och handtverksarbeten, eller för landtmän, som med biträde af hustru, hemmavarande barn och lagstadda tjenstehjon till afsalu förfärdiga de fabriks- och handtverksarbeten, hvilka, såsom föremål för husflit, kunna af dem åstadkommas, att utan tillstånd afyttra sålunda tillverkade varor; och

att likaledes hvar och en skall ega att, utan hinder af bestämmelserna i mom. a), utan tillstånd till salu kringföra lifsförnödenheter, jordbruks- och ladugårdsprodukter samt alster af inhemsk husslöjd;

c) att handlande, som vill utom den ort, der han behörigen anmält sig till handels idkande, å auktion eller under hand annorledes än å marknad afyttra lager af handelsvaror (s. k. realisation), åligger derom göra skriftlig anmälan hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande i det län, der försäljningen skall ske, med uppgift om den eller de kommuner, hvarinom, och det antal dagar, hvarunder han inom hvarje kommun ämnar försäljningen bedrifva, samt bifoga ej mindre bevis, att han efter behörig anmälan inom riket idkar handel, än äfven förteckning å varulagret, äfvensom erlägga den afgift Kongl. Maj:ts befallningshafvande dervid bestämmer, skolande Kongl. Maj:ts befallningshafvande om behörigt fullgörande häraf

utfärda bevis, hvilket den handlande är skyldig medföra och på anfordran uppvisa för polismyndigheten å den ort, der försäljningen skall ega rum;

att berörda afgift må med hänsyn till varuförteckningens omfattning och det tillärnade antalet försäljningsdagar af Kongl. Maj:ts befallningshafvande bestämmas för hvarje kommun till belopp af minst 25 kronor och högst 500 kronor; och

att afgiften skall ofördröjligen, efter det den blifvit erlagd, öfversändas till vederbörande kommunalmyndighet, för att tillgodokomma den kommun, hvarinom försäljningen skall ske;

d) att det icke må vara utländing, äfven om han undfått Kongl. Maj:ts tillstånd att här i riket idka handel, tillåtet att utom den ort, i afseende å hvilken tillståndet gäller, sjelf eller genom annan annorledes än å marknad idka försäljning af varor;

att utländing icke heller må användas såsom biträde vid dylik handel, äfven om den bedrifves af svensk undersåte; och

att samtliga varor, som af utländing olofligen till salu hållas, skola vara förverkade; samt

e) att af böter och förverkadt gods en tredjedel skall tillfalla kronan samt två tredjedelar åklagaren med rätt för angifvare, der sådan finnes, till hälften af åklagarens andel.

Ang. ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning. (Forts.)

Utskottet hemställde nu i föreliggande utlåtande:

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anmäla, att vid granskning af förevarande framställning Riksdagen endast funnit skäl till följande hemställanden:

1) att vid pröfning af ansökning om tillstånd till sådan handel, som i mom. a) af propositionen afses, Kongl. Maj:ts befallningshafvande skall ega taga hänsyn till de företedda betygens innehåll och i öfrigt förekommande omständigheter;

2) att för rättighet att idka sådan handel, som i mom. c) omförmäles, skall erfordras tillstånd af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i det län, der försäljningen skall ske; börande i fråga om dylikt tillstånd gälla i tillämpliga delar samma föreskrifter, som innehållas i mom. a);

3) att vid ansökning om tillstånd till den i mom. c) afsedda rörelse skall fogas löftesskrift af minst två vederhäftige personer, hvilka, en för båda och båda för en, borga såsom för egen skuld för de utskylder till stat och kommun, hvilka kunna komma att för det år och inom det län, ansökningen afser, sökanden påföras; samt

4) att, derest Kongl. Maj:t skulle finna erforderligt att, för ytterligare inskränkande af den handelsverksamhet, som i mom. c) afses, särskilda afgifter varda ålagda densamma, Kongl. Maj:t täcktes för sådant ändamål i proposition till Riksdagen göra den framställning, som ärendets beskaffenhet grundlagsenligt må föranleda.

Ang. ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning. (Forts.)

I en vid utlåtandet fogad reservation hade deremot herr *A. Bergström*, med hvilken herrar *Zachrison* och *Hultberg* instämt, yrkat

att åt *mom. a)* måtte gifvas följande förändrade lydelse:

a) Den, som vill sjelf eller genom annan utom den ort, der han är bosatt, kringföra varor till salu annorledes än å marknad, skall derom hos Konungens befallningshafvande i det län, inom hvilket han är mantals- och skattskrifven, göra skriftlig anmälan och deri uppgifva ej mindre det eller de län, inom hvilka han ämnar till salu utbjuda sina varor, äfvensom huru lång tid, räknad från anmälans dag, han vill utöfva handelsrörelsen, hvilken tid hvarje gång anmälan göres må af honom sjelf bestämmas, dock ej utöfver sex månader, än äfven den eller de personer, han vill till biträde i rörelsen begagna; skolande vid anmälan fogas så väl betyg, att han har god fräjd, råder öfver sig och sin egendom samt i öfrigt gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet, som ock enahanda intyg angående den eller de personer, som nyss nämnts;

att, derest i anledning af sålunda gjord anmälan Konungens befallningshafvande pröfvar deri uppgifna personer lämpliga att till salu kringföra varor, i den resolution, som derom bör utfärdas, skall intagas beskrifning å sökanden och hans biträden, på sätt för närvarande är stadgadt; så ock uttryckligt förklarande, att de äro lagligen berättigade att inom det eller de län och under den tid, som i anmälan uppgifvits, idka sådan rörelse, som nyss är sagd; och

att den i nästföregående stycke omförmälda resolution eller vederbörligen styrkt afskrift deraf skall af den, på hvars anmälan resolutionen meddelats, och af hans biträden vid handelns utöfvande ständigt medföras för att, på anfordran af hvem helst det vara må, uppvisas.

att *mom. c)* måtte erhålla följande lydelse:

c) Handlande, som vill utom den ort, der han behörigen anmält sig till handels idkande, å auktion eller under hand annorledes än å marknad afyttra lager af handelsvaror (s. k. realisation), åligger att om rättighet dertill hos Konungens befallningshafvande i det län, der försäljningen skall ske, göra skriftlig ansökan och deri uppgifva så väl den eller de kommuner, hvarinom, och det antal dagar, hvarunder han inom hvarje kommun ämnar bedrifva försäljningen, som ock arten af de varor, hvilka skola försäljas; äfvensom att vid ansökningen foga betyg, att han efter behörig anmälan inom riket idkar handel samt att han gjort sig känd för redbarhet och ordentlighet;

att, derest Konungens befallningshafvande med afseende å betygens innehåll och i öfrigt förekommande omständigheter finner skäligt bifalla ansökningen, den resolution, som i anledning deraf utfärdas, skall af sökanden medföras och för polismyndigheten

å den eller de orter, der försäljningen skall ega rum, derförinnan uppvisas; samt

att Konungens befallningshafvande har att till vederbörande beskattningsmyndighet eller myndigheter lemna specifika uppgifter angående alla inom länet under nästförflutna året tillåtna varuförsäljningar af ifrågavarande beskaffenhet.

Ang ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning. (Forts.)

Vid det i mom. *d)* ifrågasatta lagbud hade bemälde reservanter erinrat, att, i händelse någon mellan Sverige och främmande magt afslutad handels- eller annan traktat föranledde undantag från lagbudet, sådant undantag ock borde tillstädjas.

Härjemte hade herrar *Hasselrot* och *J. Anderson* i Tenhult samt herr *H. Andersson* i Nöbbelöf anmält sin reservation mot utskottets förslag i fråga om ställande af borgen vid anmälan om realisation.

Sedan *punkten 1* i utskottets hemställan blifvit uppläst, anförde:

Herr Sjöberg i Stockholm: Så vidt jag kan finna af det kortfattade innehållet af lagutskottets hemställan i denna punkt, skulle den enda ändring af Kongl. Maj:ts förslag, hvilken lagutskottet för sin del ansett nödig, bestå deri, att, då enligt den kongl. propositionen, sådan man återfinner den på sidan 13 i lagutskottets nu föredragna utlåtande, Kongl. Maj:ts befallningshafvande skulle, såsom det heter bland annat, "med hänsyn till ortens behof af dylik handel", pröfva, om tillståndet borde beviljas eller icke, så skulle nu, såsom det vill synas, dessa ord ersättas af hvad lagutskottet föreslagit, eller att Kongl. Maj:ts befallningshafvande skulle vid sådana frågors behandling "ega taga hänsyn till de företedda betygens innehåll och i öfrigt förekommande omständigheter". Jag lemnar derhän, om någon egentlig förbättring vunnits dermed, men vill mot det kongl. förslaget dock anmärka, att det synes vara ett temligen grannlaga uppdrag, man velat gifva Kongl. Maj:ts befallningshafvande, att pröfva det behof af den ifrågavarande handeln, hvilket för hvarje ort kan förefinnas. Då emellertid utskottets förslag i det afseendet innefattar en allmännare eller mindre strängt begränsad bestämmelse, skulle jag för min del vilja gifva företräde åt detsamma och hemställer derför om kammarens bifall dertill.

Herr Oléhn: Enligt mitt förmenande innehåller den kongl. propositionen på ett undantag när allt hvad som i detta afseende rimligen kan begäras, utan att gå den vigtiga näringsfriheten allt för nära, ty genom antagande af Kongl. Maj:ts förslag med en liten, men enligt mitt förmenande ganska vigtig förändring, blifva vi i tillfälle skydda oss för kringvandrande och kringfarande schackrare, hvilka ofta nog hafva till sitt hufvudsakligaste syftemål att lura enfaldigt folk. Den lilla förändring jag skulle önska i Kongl. Maj:ts förslag är, att i mom. d) orden: "annorledes än å marknad" måtte utgå. Utskottet har föreslagit åtskilliga

Ang. ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning. (Forts.)

ändringar i Kongl. Maj:ts förslag, men jag har icke kunnat finna, att de förbättrat den kongl. propositionen, snarare tvärtom. Hade utskottet föreslagit den förändring jag nu påpekat, skulle jag blott för den saken hafva varit med om dess förslag. Nu kan jag det deremot icke. Genom de nämnda orden bibehålles utländingen fortfarande i sin rätt att åtminstone å marknad försälja sitt ofta nog alldeles värdelösa kram. Genom denna bestämmelse förtages enligt min åsigt en stor del af det goda, som förslaget för öfrigt innehåller. Det är nemligen just på marknaderna, som utländningarne göra sina bästa affärer, det är der, som dessa kringvandrande tyska och polska judar hufvudsakligast finna afsättning för sina värdelösa artiklar, och detta ofta nog till ganska höga pris. Det skulle kunna berättas ganska märkvärdiga historier om det skoj, som af dessa judar bedrifves på våra marknader, men då jag förmodar att kammaren har sig detta väl bekant, skall jag icke upptaga tiden med att anföra något derom. Jag tror emellertid, att vi sjelfva mycket väl skulle kunna ombesörja den saken, att föra varor omkring till försäljning.

Jag anhåller således att få yrka bifall till Kongl. Maj:ts proposition med den förändring, att orden "annorledes än å marknad" må ur mom. d) utgå.

Herr Dahl: Mom. a) i Kongl. Maj:ts proposition innehåller "att den, som vill. sjelf eller genom annan, utom den ort, der han är bosatt, kringföra varor till salu annorledes än å marknad (gårdfarihandel), skall söka tillstånd dertill hos Kongl. Maj:ts befallningshafvande i det län, *der han vill idka sådan handel*" etc. Utskottet har för sin del godkänt denna lydelse. Jag deremot finner detta stadgande mycket olämpligt såväl för den som skall söka sådant tillstånd som för Kongl. Maj:ts befallningshafvande på de olika ställena, som skola lemna tillstånd, och vill derför i stället förena mig i herr Bergströms reservation, der det föreslås, att "den, som vill sjelf eller genom annan utom den ort, der han är bosatt, kringföra varor till salu annorledes än å marknad, skall derom hos Konungens befallningshafvande i det län, *inom hvilket han är mantals- och skattskrifven,* göra skriftlig anmälan" etc.

Jag yrkar således bifall till utskottets förslag med den förändring, att mom. a) måtte erhålla den af herr Bergström föreslagna lydelsen.

Chefen för kongl. civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna: Den Riksdagens skrifvelse af 1886 angående vissa olägenheter vid varors kringförande till försäljning, som gifvit anledning till Kongl. Maj:ts proposition i ämnet, afser dels den rena gårdfarihandeln, dels ock den särskilda arten af handelsverksamhet, som på senare tiden blifvit så allmän och fått namn af "realisation", och Riksdagen har särskildt fäst sig vid båda dessa slagen af handelsverksamhet, när de utöfvas af utländingar, samt anhållit att i afseende på dem mera restriktiva bestämmelser än hit-

tills måtte meddelas. Kongl. Maj:ts proposition sönderfaller, såsom herrarne finna, i fem moment, a, b, c, d och e. Mom. a) angår gårdfarihandeln, då den bedrifves af svensk undersåte; likaså mom. b), som hänför sig till mom. a). Mom. c) angår realisation, bedrifven af svensk undersåte, mom. d) handlar om båda dessa slag af handel, då de idkas af utländingar, samt mom. e) om böters fördelning, vare sig brottet begås af svensk undersåte eller utländing. Utskottet yttrar sig i den nu föredragna punkten 1:o) öfver och hänför sig till mom. a) af Kongl. Maj:ts förslag och således angående gårdfarihandeln, då den bedrifves af svensk undersåte, icke af utländing. Vid sådant förhållande torde det yrkande, en talare på hallandsbänken nyss framstälde, icke kunna anses angå denna punkt. Ty fattade jag rätt, angick hans framställning endast utländings rätt att idka handel, då denna handel idkas å marknader. *Ang. ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning.* (Forts.)

Hvad beträffar yttrandet af den talare på göteborgsbänken, som upptog det af de tre reservanterna framstälda yrkande, så tillåter jag mig framhålla, att, sedan Kongl. Maj:t i anledning af Riksdagens skrifvelse infordrat yttranden från Konungens befallningshafvande, och dessa i sin ordning jemväl inhemtat yttranden från magistrater och kronofogdar, samt några Konungens befallningshafvande, särskildt de i Jönköpings och Vesternorrlands län, äfven hört kommunerna, hvarefter slutligen kommerskollegium afgifvit utlåtande i frågan, så inhemtade Kongl. Maj:t af dessa yttranden, att hvad anginge den rena gårdfarihandeln, med afseende å hvilken nu endast fordras anmälan samt intyg om myndighet och god fräjd, dessa bestämmelser icke kunde anses tillfredsställande, utan borde utbytas emot skärpta sådana, för undvikande af de missbruk, som enligt myndigheternas utlåtanden allmänt gjorde sig gällande. Alla myndigheter hafva yttrat sig i den rigtning att man framför allt borde tillse, att denna handel bedrefves af fullt redbara personer, så att man egde garanti för att handeln icke begagnades såsom täckmantel för ett lättjefullt dagdrifveri eller rent af bedrägerier. Flere Konungens befallningshafvande framhöllo derjemte, att denna gårdfarihandel, sedan numera rätten till handel i bod blifvit alldeles fri, och till följd deraf flere sådana handelsbodar ofta funnos i en kommun, vore ur allmänhetens synpunkt alldeles obehöflig, hvarförutom de flesta också ansågo, att den vore obehöflig såsom försörjningsmedel, alltid under förutsättning att undantag skulle göras för den handel, som af ålder landtmän egt bedrifva med jordbruksalster samt hemslöjdsidkare med sina arbeten.

Då myndigheterna således på många ställen ansågo denna handel vara alldeles onödig, ansåg Kongl. Maj:t, att den blifvande lagstiftningen i detta ämne skulle byggas på den grund, att *anmälan* skulle utbytas emot *tillstånd*, och att dervid myndigheterna skulle fästa afseende icke blott vid sökandens lämplighet, utan också vid lokala förhållanden, eller såsom det heter, vid "ortens behof af dylik handel". Och när Kongl. Maj:t hyste denna uppfattning, grundad på myndigheternas uttalanden, så var den kon-

Ang. ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning, (Forts.)

seqventa tillämpningen deraf, att pröfningen måste tillkomma, icke, såsom nu, Konungens befallningshafvande i sökandens mantalsskrifningsort, utan inom den ort, der handeln skulle bedrifvas. Ville någon idka handel i flera län, skulle han söka tillstånd i alla länen. Derjemte vill jag erinra att, såsom synes af mom. b) i Kongl. Maj:ts proposition, Kongl. Maj:t gjort undantag för landtmän och husslöjdsidkare.

Nu hafva reservanterna ansett, och deras yrkande har upptagits af talaren på göteborgsbänken, att den bestämmelsen, att pröfningen skulle tillkomma hvarje särskild Konungens befallningshafvande, vore olämplig, och man har i stället velat upptaga den med nu gällande stadganden analoga bestämmelsen, att denna pröfning skulle tillkomma Konungens befallningshafvande i sökandens mantalsskrifningsort. Men äro förhållandena olika i olika län, så synes det föga lämpa sig, att en Konungens befallningshafvande, som anser gårdfarihandeln inom sitt län behöflig eller att åtminstone icke hinder derför förefinnas, skulle gifva tillstånd till dylik handels idkande ej blott inom sitt eget, utan äfven inom andra län, der icke sådan handel finnes vara behöflig eller lämplig. En Konungens befallningshafvande i sydliga delen af landet skulle således kunna binda en Konungens befallningshafvande i norra delen med afseende å denna gårdfarihandel. Och om missbruk förekomma, så böra myndigheterna hafva berättigande att genast återkalla tillståndet. Men detta återkallande bör väl ske genom den myndighet, som lemnat tillståndet. Skulle således en gårdfarihandlande, som fått tillstånd af Konungens befallningshafvande i ett län, missbruka denna rätt i ett annat län, så skulle icke den Konungens befallningshafvande, inom hvars län missbruken bedrefvos, kunna återkalla den gifna tillåtelsen, utan detta skulle ske genom Konungens befallningshafvande i ett annat län, och först efter en kanske tidsödande skriftvexling. Något synnerligt besvär för en person att anmäla sig på flera ställen kan jag icke finna böra uppstå. Sökanden behöfver naturligtvis icke personligen inställa sig hos Konungens befallningshafvande i de 10 eller 12 län, inom hvilka han må önska drifva handel, utan, derest han personligen infinner sig hos en Konungens befallningshafvande, torde han derefter endast behöfva skriftligen anmäla sig hos de öfriga. Och ehuru reservanterna ansett, att Konungens befallningshafvandes pröfningsrätt i afseende å gårdfarihandeln vore allt för vidsträckt, hafva de likväl icke ryggat tillbaka för att i ett senare moment, nemligen det om realisation, tillerkänna Konungens befallningshafvande alldeles samma pröfningsrätt, som utskottet vill tillägga dem äfven i fråga om gårdfarihandeln.

Jag vill till sist begagna tillfället att, med anledning af den ändring lagutskottet i punkt 1) föreslagit i Kongl. Maj:ts förslag, uttala att, då jag anser denna ändring med hänsyn till de derför anförda skälen vara ganska oväsentlig, jag icke har något att erinra mot densamma, som också redan blifvit godkänd af Första kammaren.

Ang. ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning. (Forts.)

Herr Sjöberg i Stockholm: Såvidt jag kunde uppfatta herr Oléhns framställning, yrkade han bifall till Kongl. Maj:ts förslag utan någon annan inskränkning, än att uti hvad som förekommer i mom. d) å sidan 14 af lagutskottets utlåtande, eller "att det icke må vara utländing äfven om han undfått Kongl. Maj:ts tillstånd att här i riket idka handel, tillåtet att utom den ort, i afseende å hvilken tillståndet gäller, sjelf eller genom annan annorledes än å marknad idka försäljning af varor", orden "annorledes än å marknad" måtte utgå. Jag skulle i anledning häraf vilja hemställa till herr Oléhn, huruvida icke, då han sålunda gillar den nu föredragna första punkten af utskottets förslag, diskussionen häröfver nu kunde få afslutas och herr Oléhn sedermera vid föredragningen af fjerde punkten framställa sitt yrkande. Jag gör detta så mycket hellre som jag för egen del ämnar, då vi komma dit, säga några ord.

Jag hemställer sålunda om bifall till första punkten.

Medan jag har ordet tillåter jag mig uttrycka den önskan, att — då jag fullkomligt delar herr chefens för civildepartementet uppfattning om det rigtiga i att Konungens befallningshafvande i hvart län skall meddela tillstånd till gårdfarihandelns idkande endast inom länet, så att icke t. ex. Konungens befallningshafvande i Norrbottens län kan berättiga en person att utöfva handel af ifrågavarande art i Malmöhus län — det i full öfverensstämmelse med det förslag, hvilket kommerskollegium afgifvit, måtte uttryckligen föreskrifvas, att Konungens befallningshafvande skall vid resolutions utfärdande deri intaga den bestämmelse, att tillståndet icke gäller utom det i resolutionen angifna länet.

Herr Oléhn: Som jag tyckt mig finna, att utskottets förslag icke stod i full öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts proposition, fann jag mig föranlåten att genast göra det yrkande, som jag tagit mig friheten att framställa. Men med anledning af herr Sjöbergs yttrande ber jag nu få återtaga mitt förra yrkande med anhållan att framdeles få dertill återkomma.

Härmed var öfverläggningen slutad. Efter det herr talmannen till proposition upptagit hvart och ett af de yrkanden som återstodo, biföll kammaren utskottets hemställan.

Efter föredragning vidare af *punkten 2* lemnades ordet åt

Chefen för Kongl. civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna, som yttrade: Såväl punkten 2 i lagutskottets nu föredragna utlåtande som punkterna 3 och 4 hänföra sig till mom. C i Kongl. Maj:ts proposition, och vid sådant förhållande torde det tillåtas mig att redan vid denna punkt 2 beröra äfven de båda följande punkterna, då de ega sammanhang. I dessa punkter afhandlas lagbestämmelserna angående realisation, d. v. s. den art af handelsverksamhet som person, hvilken förvärfvat sig rättighet till handels idkande å en plats, bedrifver å annan

Ang. ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning. (Forts.)

ort för att bereda sig större afsättning för sina varor. Denna person reser då till ett annat ställe, hyr sig ett par rum på några dagar och annonserar att han skall sälja under hand eller på auktion. Dessa försäljningar benämnas i allmänhet med den tekniska termen: realisation för en utländsk konkursmassas räkning.

Af den synnerligen omsorgsfulla och sakrika utredning, som, såsom kammaren kan finna, kommerskollegium egnat detta ärende, hafva kammarens ledamöter kunnat inhemta hvilka klagomål i allmänhet försports öfver sättet för dessa realisationers bedrifvande. Dessa klagomål gå ut derpå, att en mängd värdelöst kram sprides bland allmänheten, som förledes att köpa detsamma för ett pris, som kan *synas* vara billigt, men som dock *i verkligheten* är ganska dyrt. Men framför allt anföras klagomål öfver denna sorts handel derför, att ett intrång derigenom sker på de fasta handlandenas rätt, i det de lida en minskning i sin afsättning utan att den kommun, inom hvilken handeln idkas, erhåller något bidrag till sina utgifter. Den realiserande handlanden undgår nemligen oftast att erlägga någon afgift för de inkomster, som han genom denna handel förvärfvar. Under sådana förhållanden har jag föreställt mig, att lagstiftningen i förevarande ämne bort gå ut på att söka åstadkomma, att sådana handlande, som nu äro i fråga, icke må framdeles, såsom nu allt för ofta eger rum, undgå att i samma mån som de bofaste handlandena lemna bidrag till fyllande af de gemensamma behofven inom den ort, der de hemta sina inkomster. Att nu gällande lagstiftning icke förmår att ordna dessa förhållanden på ett tillfredsställande sätt synes mig tydligen ådagaläggas just af de klagomål jag omnämnt. Går man till bevillningsförordningen § 12 så stadgas, att en handlande är underkastad beskattning för inkomst af sin rörelse å hvarje ort, der rörelsen eller någon hufvudsaklig gren deraf på mera sjelfständigt sätt eller i afsevärd omfattning idkas, dock att om rörelsen eller yrket utöfvas på flera orter, men endast kortare tid på hvarje ort, den skattskyldige skall taxeras inom den församling der han är mantalsskrifven. Af denna bestämmelse synes mig, och derom har jag äfven rådgjort med personer inom kammarrätten, som hafva att göra med pröfningen af besvär i dylika ärenden, icke följa annat än att den realiserande handlanden skall för den inkomst han har af realisationen påföras skatt i sin egen mantalsskrifningsort, men icke inom den kommun, der han reser och håller auktioner. Att han icke ens blir beskattad inom mantalsskrifningsorten torde dock vara det vanligaste, ty man saknar der oftast nödig kännedom om omfånget af dylik handelsverksamhet för att kunna rättvist beskatta densamma. Men äfven om beskattningen skulle verkställas i mantalsskrifningsorten, så vinner man ändock icke det åsyftade målet, på hvilket klagomålen äro rigtade och som äfven jag anser vara hufvudsaken, nemligen att den kommun, der denne handlande har inkomst, äfven får bidrag af denna handelsverksamhet till sina utgifter. Härvid skulle man måhända kunna invända, att det under sådana förhållanden vore enklast att ändra bevillningsförordningen, så att bidrag till såväl stat som kommun

komme att erläggas inom den kommun, der realisationen bedrifves. Men detta sätt synes mig dock möta allt för stora praktiska svårigheter, emedan det vore en för stor apparat att sätta i gång för ett sådant ändamål. Ty vi kunna tänka oss, att en och samma person kan drifva sådan handel inom kanske ända till 20 à 30 kommuner, hvarvid han dröjer i hvar och en af dem kanske blott en enda dag för att hålla en auktion. Detta kan dessutom ske på en tid, då ingen taxeringsmyndighet finnes inom kommunen. Om han nu skulle taxeras inom alla dessa 20 à 30 kommuner för att derefter erlägga skatt till såväl stat som kommun, så hafva ju dessa taxeringsmyndigheter ingen norm att gå efter, ty de sakna all kännedom om, huru vidsträckt handeln varit. Å andra sidan kan följden häraf lätt blifva den, att handlandens rätt blir trädd för nära, emedan de särskilda kommunerna, som icke hafva någon kännedom om huruvida verksamheten varit stor eller liten, antagligen skulle anse att förtjensten deraf varit större än i verkligheten, och den handlande sålunda få betala för mycket. Skulle han sedan på alla dessa olika ställen bevaka sin rätt och sina fatalier, så synes detta medföra för stor omgång. Under sådana förhållanden tror jag den enda praktiska utvägen vara den, som Kongl. Maj:t nu föreslagit, och jag har stöd härför uti utlåtanden, som inkommit från, bland andra, Kongl. Maj:ts befallninghafvande i de småländska länen, nemligen att stadga skyldighet för de realiserande handlande att erlägga vissa afgifter till de kommuner, inom hvilka de drifva sin handel. Kongl. Maj:ts förslag går nemligen ut derpå, att om en handlande vill på en annan ort, än der han har sin fasta lokal, drifva realisation, så skall han ej mindre göra anmälan derom hos befallningshafvanden inom det län, der denna ort är belägen, än äfven lemna såväl uppgift, inom hvilka kommuner samt under huru många dagar i hvarje kommun han vill drifva sådan handel, som förteckning å varulagret. Med ledning af dessa uppgifter skulle Konungens befallningshafvande fastställa vissa afgifter inom vissa gränser, hvilka skulle utgöra, minimum 25 och maximum 500 kronor. Dessa afgifter skulle erläggas förskottsvis och tillställas de kommuner, som skulle erhålla dem. Detta är ett sätt att lösa denna fråga, som synes mig vara praktiskt, ty å ena sidan få kommunerna sina bidrag utan omgång och å andra sidan löpa handlandena icke fara att blifva för högt taxerade.

Ang. ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning. (Forts.)

Men lagutskottet har dock icke ansett sig kunna till alla delar acceptera detta förslag. Lagutskottet har nemligen angående den af Kongl. Maj:t föreslagna afgiften ansett, att densamma är en beskattning, och att Kongl. Maj:ts förslag således icke tillkommit i grundlagsenlig ordning, utan borde fattas i den ordning, som för beskattningsfrågor är föreskrifven. Utskottet afstyrker derför godkännande af afgiften under den form densamma blifvit föreslagen. I afseende å öfriga af Kongl. Maj:t ifrågasatta bestämmelser hemställer utskottet om de ändringar, att *tillstånd* och ej blott *anmälan* skulle erfordras för rätt till realisation, och vidare att den handlande skulle åläggas skyldighet att ställa borgen för

Ang. ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning. (Forts.)

de afgifter till stat och kommun, som honom kunde komma att inom länet påföras.

Hvad nu angår dessa båda af utskottet föreslagna ändringar i sjelfva de konstitutiva bestämmelserna, så är ingenting egentligen att erinra emot hvad utskottet föreslagit i punkt 2, eller om utbyte af anmälan mot tillstånd. Utskottets förslag i denna punkt är ock af medkammaren godkändt. Beträffande åter vilkoret om borgens ställande, synes mig detta vara alldeles öfverflödigt. Borgen för utskylder skulle motiveras deraf att den handlande skulle kunna för rörelsen beskattas annorstädes än i hemorten, men såsom jag nyss visat kan detta endast ytterst sällan ifrågakomma. Och i fråga om beskattningen i mantalsskrifningsorten är ju en borgen mera behöflig i detta fall än eljest. För öfrigt bör i allmänhet skyldighet att ställa borgen endast sparsamt föreskrifvas. Ändringsförslaget föll ock i Första Kammaren.

Jag kommer slutligen till den vigtigaste af utskottet gjorda erinran, nemligen att den af Kongl. Maj:t föreslagna afgift skulle vara en skatt, som man icke i denna ordning egde rätt att pålägga. Jag vill ingalunda tillstyrka Kongl. Maj:t att göra något intrång på beskattningsrätten, men kan icke fatta att det med fog kan sägas att detta är någon skatt. Det är en afgift, som en handlande har att erlägga till en kommun för den förmån han har att derstädes idka handel, ehuru derstädes icke bosatt. Det saknas icke analogier i afgifter ålagda af administrativa myndigheter. Genom resolutionen på städernas besvär af den 16 oktober 1723 stadgades som följer: —"—";" så finner Kongl. Maj:t i Nåder för godt härmed förordna, det alle Handlande, som med gods och kram besöka städernas Frimarknader, skola vara förbundne, att effter hvar och en orts beskaffenhet och deröfver af Magistraten och Borgerskapets älsta inrättad Taxa erlägga och betala skiälige Ståndpenningar, de måge hålla sit Gods til Salu uti upsatte Bodar på Torgen eller hemma uti husen därest de vistas, på det städerna således måge denne igenom förunte Privilegier dem til Publicos Usos anslagne Rättighet och Inkomst. Sammaledes skola ock Städerne niuta och upbära Stånd-Penningar af alla de Stånd som på Gatorne vid Privatorum Hus och Gårdar upsättes, på det ei Ståndеn måge dragas ifrån Torgen och de publique Platzarne, och Städerne dymedelst stadna i mistningen af en sådan dem tilsändig ingeld".

Här är således en afgift, som handlande erlägger på andra ställen än der han är bosatt. Afgiften bestämdes genom en taxering, som i regel fastställdes af Konungens befallningshafvande. Här skulle han erlägga dylika afgifter, som i hvarje fall skulle bestämmas af Konungens befallningshafvande, dock inom vissa af Kongl. Maj:t uppdragna gränser. Äfven andra afgifter finnas, som åläggas af administrativa myndigheter. Sådana afgifter äro t. ex. hamntaxor o. d.

Då nu Riksdagen begärt att få de olägenheter, hvilka äro förknippade med nuvarande förhållanden i detta fall, afhjelpta, och Kongl. Maj:t, efter utredning af alla på saken inverkande omstän-

digheter och efter af myndigheterna inhemtade upplysningar, funnit olägenheterna af denna handelsverksamhet ganska beaktansvärda, så har Kongl. Maj:t trott att dessa svårigheter kunna på det af mig nu antydda enkla och praktiska sätt afhjelpas. Här är icke fråga om att göra intrång på vare sig beskattnings- eller näringsfriheten, utan endast att undanrödja en utväxt på denna sistnämnda.

Ang. ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning. (Forts.)

Herr Björkman anförde: Jag skall icke inlåta mig på bedömande af den nytta eller skada, som gårdfarihandeln kan medföra. Men jag vill fästa uppmärksamhet på att det finnes trakter inom vårt land, der invånarne icke kunna lifnära sig af jorden utan måste skaffa sig binäringar för sitt uppehälle, och en bland dessa är gårdfarihandeln. Jag tycker att det är märkvärdigt, om personer, som på detta sätt vilja skaffa sig hvad de behöfva för lifvets uppehälle, skulle inskränkas i denna sin näringsfrihet genom sådana bestämmelser som i mom. 2, der det heter:

"för rättighet att idka sådan handel, som i mom. c) omförmäles, skall erfordras tillstånd af Kongl. Maj:ts befallningshafvande i det län, der försäljningen skall ske; börande i fråga om dylikt tillstånd gälla i tillämpliga delar samma föreskrifter, som innehållas i mom. a);"

Jag skall icke göra något yrkande men ber endast att Kammaren noga betänker sig, innan den bifaller detta förslag, ty det länder icke till så ringa intrång för de många som behöfva biförtjenster till sitt uppehälle.

Herr Sjöberg i Stockholm: Om jag fattade den näst föregående talarens yttrande rätt, talade han egentligen om punkten 3) i betänkandet. Jag ber derför, för att så fort som möjligt komma ifrån detta ärende, att vi må hålla oss uteslutande till punkten 2), mot hvilken jag icke har något att erinra, i synnerhet sedan jag hört, att herr statsrådet och chefen för civildepartementet icke haft någon anmärkning mot utskottets förslag derutinnan, utan ansett detta lämpligt. Jag tillåter mig derför hemställa, att, i öfverensstämmelse med Första Kammarens beslut, äfven denna punkt måtte af Andra Kammaren bifallas. Hvad sedan det af herr Björkman anmärkta förhållandet beträffar, torde jag derom få tillfälle säga några ord i det följande.

Herr Abenius: Efter den utredning i ämnet, som herr statsrådet och chefen för civildepartementet gjort, finner jag mig föranlåten att göra framställning om bifall till Kongl. Maj:ts förslag i förevarande punkt *lit. c)* endast med den förändring, att tillstånd till försäljning må meddelas af Konungens befallningshafvande i *det* län, der försäljningen skall ske. I afseende på den afgift, som här blifvit ifrågasatt, finner jag temligen uppenbart, att icke den kan bero på åsättandet utaf taxeringsnämnden efter gällande bevillningsförordning, utan tror jag, att det enklaste och lättaste sättet att låta vederbörande kommuner komma i åtnjutande af den

Ang. ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning. (Forts.)

afgäld, som må anses tillkomma kommunen, är det af Kongl. Maj:t föreslagna, nemligen att lemna åt den pröfvande myndigheten rätten att fixera afgiftsbeloppet inom vissa gränser.

Jag hemställer som sagdt om bifall till hvad Kongl. Maj:t under litt. c) uti den kongl. propositionen framstält, endast med den förändring, att tillstånd till realisationsaffärs bedrifvande må af Konungens befallningshafvande i orten, der affären är afsedd att bedrifvas, medgifvas.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Jag kan icke finna annat än att denna fråga är af den natur, att den bort behandlas såsom vi sett andra liknande frågor behandlas af bevillningsutskottet, emedan afgiften som skall erläggas helt enkelt är en skatt till kommunen.

Jag *vill* heller icke ingå på den vägen, som här föreslagits, nemligen att lägga i Kongl. Maj:ts händer att på administrativ väg genom sina befallningshafvande beskatta personer, såsom han finner för godt. Detta är att väl mycket inskränka den personliga friheten i ett land, hvars invånare kallas för frie män.

Eller huru skulle Konungens befallningshafvande kunna utöfva den beskattningsrätt man vill lägga i dess händer? De skola ju beskatta vederbörande blott efter en hvars egna uppgifter å de varor han ämnar försälja; men huru kan det vara möjligt för Konungens befallningshafvande att kunna någorlunda rigtigt verkställa en sådan beskattning? De kunna det icke och derför vill jag ej vara med om ett sådant förslag. Det hade varit rigtigare att vederbörande taxeringsmyndigheter fått denna beskattningsrätt sig anförtrodd. Man har för öfrigt betraktat den ifrågavarande handeln såsom vanlig handel. Detta är icke rätt. Jag yrkar för närvarande bifall till lagutskottets förslag i den föredragna punkten.

Herr Smedberg: Då denna fråga behandlades i lagutskottet, var jag osäker om jag skulle gå in på Kongl. Maj:ts förslag och tillåta Konungens befallningshafvande att skattlägga allmänheten. Jag tyckte, att detta stred emot våra konstitutionella former och svenska folkets sjelfbeskattningsrätt. Jag föreslog då inom utskottet såsom ett tredje moment, att den som ville utöfva sådan handel, som omförmäles i mom. *c*, d. v. s. afyttra lager å auktion eller genom s. k. realisation, skulle vid sin ansökan derom foga borgen för den skatt till staten och kommun, som vederbörande taxeringsmyndigheter kunde ålägga honom. Bevillningsförordningen stadgar nu, att man skall beskattas i den ort, der rörelsen bedrifves, och om ett senare stadgande i bevillningsförordningen säger att, der rörelsen idkas i flere kommuner tillfälligtvis eller blott för några dagar, skatt skall härför åläggas, der försäljaren är mantalsskrifven, så torde väl icke vara svårt att för detta särskilda fall göra en ändring i bevillningsförordningens stadgande, så att det blefve bestämdt, att bevillningsafgift skulle för sådan rörelse påföras i den kommun, der en sådan tillfällig rörelse eger rum. Denna lilla förändring torde nog medhinnas ännu denna riksdag. I annat fall kan den vidtagas nästa riksdag. Jag föreslog inom utskottet,

att borgens ställande för bevillningsafgiften skulle föreskrifvas, ty sådane handlande, om hvilka nu är fråga, d. v. s. sådane som afyttra varor å auktion eller genom s. k. realisation, afresa nästan alltid från orten, så fort handeln är afslutad. Man kan sedermera icke träffa dem. Och, om man någon gång träffar på dem, så sakna de alltid medel till afgiftens gäldande. Derför ansåg jag, att dessa herrar handlande gerna kunde få vidkännas den lilla olägenheten att vid sin ansökan om tillstånd böra foga borgen. Nu har jag hört sägas, att Första Kammaren skulle hafva afslagit detta tredje moment och bifallit Kongl. Maj:ts proposition i ämnet. Om då Andra Kammaren bifölle utskottets förslag, skulle utskottet väl komma i tillfälle att kunna göra en sammanjemkning, men jag tviflar på, att utskottet skulle göra det. Derför vore det lika godt att afslå tredje momentet. Då skulle detta och Första Kammarens beslut angående beskattningen genom Konungens befallningshafvande förfalla, ty då qvarstode fjerde momentet, som säger: "att, derest Kongl. Maj:t skulle finna erforderligt att, för ytterligare inskränkande af den handelsverksamhet, som i mom. c) afses, särskilda afgifter varda ålagda densamma, Kongl. Maj:t täcktes för sådant ändamål i proposition till Riksdagen göra den framställning, som ärendets beskaffenhet grundlagsenligt må föranleda". Jag tror nemligen icke, att förslaget behöfver falla, om man utesluter tredje momentet i utskottets betänkande och äfven Kongl. Maj:ts förslag om beskattningen. Kongl. Maj:t skulle då kunna till nästa Riksdag komma fram med nytt förslag angående beskattningen. Jag yrkar derför afslag å tredje momentet och bifall till förslaget i öfrigt.

Ang. ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning. (Forts.)

Som diskussionen börjat röra sig jemväl om utskottets i *punkterna 3 och 4* gjorda hemställanden, lät herr talmannen nu uppläsa berörda punkter, hvarefter ordet lemnades till

Herr Dahl, som yttrade: Jag kan icke finna annat än att Kongl. Maj:ts förslag i denna punkt har företräde. Genom de bestämmelser, som i den kongl. propositionen uti denna del blifvit föreslagna, erhåller Konungens befallningshafvande en någorlunda kännedom om den anmälda handelsrörelsens omfång och kan derefter ställa afgiften.

Den ifrågavarande personen är då i tillfälle, derest han anser afgiften för hög, att frånsäga sig rätten och är då skyddad. Men om han far land och rike ikring och får tillåtelse att på olika ställen försälja sina varor, och så bevillningsberedningarna på de olika platser, der han erhållit tillåtelse att idka försäljning, komma och påföra honom skatt, så kan det hända, att han blir beskattad på ett sådant sätt, att han mycket kommer att ångra sin handel. Det har då onekligen skett honom en orättvisa.

Då dertill kommer, att denna punkt redan är antagen af Första Kammaren, ser jag icke något skäl, hvarför denna kammare skulle

Ang. ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning. (Forts.)

genom ett annat beslut hindra lagen att komma till stånd. Jag yrkar derför bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

I detta yttrande instämde herrar *Östberg*, *Markstedt* och *Rundbäck*.

Herr Abenius: Det har under diskussionen upplysts, att Första Kammaren redan antagit Kongl. Maj:ts förslag också i fråga om litt. c). Vid sådant förhållande, och då jag gerna önskar se någon lagstiftning uti ifrågavarande hänseende snart komma till stånd, vill jag, med återkallande af min förra framställning, helt enkelt instämma i yrkandet om bifall till Kongl. Maj:ts förslag oförändradt.

Herr Westrin: Det är nu fråga om en beskattning, som dessa kringresande realisatörer skola åläggas. Det vore nog det rigtigaste, att de finge betala skatten, hvar och en der hans realisation bedrifves. Det skulle emellertid blifva förenadt med stora svårigheter och praktiska olägenheter — såsom redan herr statsrådet och chefen för civildepartementet påpekat — derest beskattningen komme att ske på så många ställen. Det synes mig derför, som om Kongl. Maj:ts förslag vore det enklaste. Att derigenom något intrång i svenska folkets urgamla rätt att sig sjelft beskatta skulle ske, kan jag för min del icke fatta. Den ifrågavarande afgiften är ju blott en handelsafgift till de respektive kommunerna. Den inkomst deremot, som den realiserande skördar på alla ställen, der han realiserar, skall enligt bevillningsstadgan beskattas i hans mantalsskrifningsort. Jag har för min del sett så många olägenheter af denna realisationsverksamhet, att jag gerna är med om alla möjliga inskränkningar i dessa kringresande realisatörers rätt.

Eftersom alla momenten i det nu föreliggande betänkandet äro föredragna i ett sammanhang, så ber jag, för att vinna öfverensstämmelse med det beslut Första Kammaren redan fattat, att få yrka: att kammaren måtte godkänna lagutskottets förslag i andra punkten, afslå dess hemställan i tredje punkten samt, med afslag å utskottets hemställan i fjerde punkten, godkänna motsvarande del af Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda proposition.

Herr Sjöberg i Stockholm: Då nu äfven 3 och 4 punkterna i betänkandet blifvit föremål för kammarens öfverläggning, må det tillåtas mig att yttra några ord med anledning deraf. Jag försäkrar den ärade kammaren, att jag skall blifva så kort och och koncis sig göra låter, då vi naturligtvis alla äro ense derom, att vi numera böra inskränka våra anföranden till minsta möjliga omfång.

Att försöka uppdraga en bestämd skilnad mellan så kallad gårdfarihandel i vanlig mening — eller då småpackor föras omkring från bygd till bygd eller från gård till gård — och så kallad realisation, eller när affärerna göras i större omfattning och man genom auktioner eller hastig afyttring söker försälja kring-

förda varor, det anser jag helt enkelt vara en omöjlighet; erfarenheten skall nog förr eller senare visa, att det icke låter sig göra. Inom kommerskollegium behandlades särskildt denna fråga vid flera sammanträden, och kollegium kom dervid till insigt om omöjligheten af att kunna genom en uttrycklig bestämmelse angifva en klar och tydlig skilnad emellan de antydda försäljningssätten. Då nu emellertid Kongl. Maj:t ansett sig kunna göra det, återstår för mig ingenting annat än att å nyo framhålla den mening, jag uttalade vid remissen af den kongl. propositionen.

Ang. ändrade bestämmelser vör. varors kringförande till försäljning. (Forts.)

Hvad nu särskildt angår den i 3 punkten af utskottets förslag förekommande frågan, föreställer jag mig, att den gäller, huru vida icke den föreslagna skyldigheten för vederbörande sökande att ställa borgen för de utskylder till stat och kommun, honom kunna blifva påförda, skulle vara det säkraste medlet att inskränka eller motverka dessa så kallade realisationer och dermed liknande affärsföretag. I det förslag, kommerskollegium i denna del af ämnet afgifvit, afsågos icke allenast de som befattade sig med dessa större affärer, utan, och detta af helt naturliga skäl, äfven gårdfarihandlande i allmänhet, hvilka, derest de öfverskrede den handelsrättighet, de af vederbörande länsstyrelse erhållit, skulle vara förfallna till ansvar. Härvid får dock icke förbises, hvad som allmänneligen öfverklagas och af erfarenheten bekräftats, att detta slags affärsmän vanligen icke kunna anträffas, då åtal mot dem skall anställas, och derför vore det af synnerlig vigt, om de förpligtades att ställa sådan borgen, som genom förslaget i punkten 3 afses. Och då man bör antaga, att vederbörande länsstyrelser skola med uppmärksamhet handlägga de ärenden, som af förändrade grunder för gårdfarihandelns lagstadgade utöfvande kunna härflyta, och sålunda se till, att den borgen, som ställes, verkligen är vederhäftig, så att ändamålet dermed vunnes, vill det synas, som skulle det, om jag får så säga, skoj, som nu bedrifves med gårdfarihandel, i väsentlig mån kunna förekommas.

Hvad den af Kongl. Maj:t föreslagna afgiften beträffar, hvarom en antydan förekommer i fjerde punkten, tillåter jag mig nu, liksom vid remissen af den kongl. propositionen, anmärka, att jag icke kan finna, att frågan derom, i den ordning den blifvit väckt, är fullt öfverensstämmande med grundlagens föreskrift. Kongl. Maj:t har väl meddelat Riksdagen förslaget, men allenast för inhemtande af Riksdagens yttrande; hvilket tydligt visar, att Kongl. Maj:t utgår från den åsigten, att, oberoende af hvad Riksdagen kan komma att yttra, Kongl. Maj:t har rättighet att i administrativ väg ålägga vederbörande en sådan särskild beskattning. Jag medgifver svårigheten att kunna på den ifrågavarande affärsverksamheten tillämpa de stadganden i bevillningsförordningen, hvilka i afseende derå förekomma, och med hänsyn dertill må den föreslagna beskattningen kunna anses icke vara olämplig; men då jag håller före, att en afgift, sådan som den ifrågasatta, icke bör påläggas i annan ordning, än den, som i allmänhet är bestämd för skatts utgörande, anser jag mig böra fortfarande vidhålla min anmärkning emot Kongl. Maj:ts förslag i denna del.

Ang. ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning. (Forts.)

Vidare må det tillåtas mig påpeka, att de af oss med åtskilliga länder ingångna handelstraktater äro af den beskaffenhet, att, derest man vill utfärda förbud för utländsk man att kringföra och försälja varor här i riket, detta, så vidt jag förstår, strider emot dessa traktaters innehåll. Medgifvas måste visserligen, att det ofog, man nu vill söka stäfja, efter de upplysningar, som af inkomna yttranden i ämnet stå att finna, ofta bedrifves af utländingar, samt att det derför vore bäst, om man kunde undgå den affärsverksamhet, som utvecklas af dessa herrar, i synnerhet de polska och ryska judarne. Men om man också lyckas blifva qvitt det sällskapet, så hafva vi i alla händelser åtskilliga inhemska, hvad jag skulle vilja kalla "kristna judar", och de skulle nog förtfarande som tillförne begagna sig af rättigheten att resa land och rike omkring och schackra bort sitt kram till allmänhetens förledande.

Emellertid, då Kongl. Maj:t tilltrott sig kunna föreslå en dylik betänklig åtgärd, som, på sätt jag anmärkt, onekligen står i strid med vissa ännu gällande traktater, torde det få antagas, att man också tänkt sig möjligheten af, att kollisioner af ledsam art kunna blifva följden af ett slikt förbud, samt att Kongl. Maj:t hyser sådant förtroende till sin diplomati, att den skall kunna undanrödja de moln på den politiska himmeln, hvilka af sagda åtgärd kunna uppstå.

Jag skall icke tillåta mig att göra något yrkande. Jag föreställer mig, att kammaren, utan afseende på hvad som yttras i saken, helst ser att det blir slut på den samma och förmodligen derför också inskränker sig till att i fråga om 3 och 4 punkterna fatta samma beslut som medkammaren.

Chefen för kongl. civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna: Med anledning af hvad den siste talaren yttrade angående det hinder för ett absolut förbud för utländing att här i riket kringföra varor till försäljning, hvilket skulle ligga i de traktater, som Kongl. Maj:ts regering afslutat med främmande magter, ber jag få säga, att den ärade talaren har alldeles rätt deruti, att traktater finnas, som innehålla bestämmelser, att det främmande landets undersåtar skola här i riket åtnjuta enahanda rätt till handel, som tillkommer rikets egna undersåtar. Sådana traktater finnas med konungariket Sandwichsöarne af år 1853, med konungariket Grekland af samma år, med republiken Liberia af år 1863. Liknande bestämmelser finnas äfvenledes i den franska traktaten af år 1865, och man återfinner ordagrant samma ordalag, som begagnas i denna första franska traktat, uti den förnyade handels- och sjöfartstraktaten med Frankrike af år 1882. Dessa bestämmelser finnas vidare i traktaten med Österrike af år 1873, och de skulle kunna till följd af klausulen om behandling såsom den mest gynnade nation tillämpas äfven i fråga om Mexiko och Persien.

Det är ju uppenbart, att dylika genom traktater skyddade bestämmelser icke kunna kränkas genom något af svenska staten

ensidigt vidtaget förfogande; och det kan således heller icke hafva varit afsigten med Kongl. Maj:ts nu föreliggande förslag att göra någon sådan inskränkning. Men jag har föreställt mig, att det icke kunde vara nödvändigt att intaga någon uttrycklig bestämmelse härom i författningen. Jag har trott att detta icke kunde vara mera nödvändigt *nu*, än det var vid utfärdande af 1864 års näringsfrihetsförordning, än det var vid utfärdande af 1871 och 1879 års förordningar, innefattande ändringar uti den förstnämnda. Ty det är väl att märka: att enligt så väl 1864 års näringsfrihetsförordning som de båda senare af mig omnämnda författningarna tillkommer ingalunda utländing samma rätt att här i riket idka handel och drifva rörelse som svensk undersåte. Några diplomatiska förvecklingar har jag icke försport af dessa förordningar — åtminstone så vidt min erfarenhet sträckt sig — och jag antager att några sådana förvecklingar icke heller skola komma att uppstå genom antagande af det nu föreliggande förslaget.

Ang. ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning. (Forts.)

Slutligen tillåter jag mig erinra, att bestämmelsen om absolut förbud för utländing att här i landet kringföra varor till försäljning har sin egentliga betydelse med hänsyn till ryska och tyska kringvandrande judar, men att någon traktat angående rätt till handels idkande icke är ingången med Ryssland och Tyskland, lika litet som någon sådan är afslutad med Danmark och England eller öfriga stater, med undantag af dem, jag nyss uppräknat.

Jag har redan i mitt första anförande påpekat att, då Riksdagen särskildt uttalat sin önskan om bestämmelser mot kringförandet af varor till försäljning inom landet af utländingar, framför allt ryska och tyska judar, har Kongl. Maj:ts regering icke tvekat att, med tillmötesgående af denna önskan, föreslå stadgande om absolut förbud i omförmälda hänseende.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Då både 3 och 4 punkterna nu äro på en gång föremål för öfverläggning, ber jag att få yrka afslag å 3 punkten.

Jag kan icke annat än anse det vara högst besynnerligt, att en person skall behöfva ställa borgen för den skatt, som honom kan åläggas för att han drifver en loflig näring. Icke fordrar man borgen af andra landets inbyggare för deras skatter. Hvad angår utländing, så är det ju honom redan nu förbjudet att utan *särskildt* tillstånd drifva handel inom landet; och hvad beträffar svensk undersåte, som vill idka så kallad gårdfarihandel, så fordras det ju Kongl. Maj:ts befallningshafvandes tillstånd dertill. Detta måtte väl vara tillräcklig garanti mot missbruk uti ifrågavarande afseende, eftersom tillståndet icke kan beviljas, utan att den sökande företer fräjdbetyg. Det gäller således redbara personer, och af dem borde väl borgen för deras skatter icke behöfva fordras. För öfrigt tror jag icke, att Kongl. Maj:ts befallningshafvande äro så släpphändta i afseende på utfärdande af dylika tillståndsbevis; men skulle det ändock befinnas, att i ett län dylika kringresande handlande uppträda allt för talrikt, så skola nog vederbörande kommunalmyndigheter, derom är jag förvissad,

Ang. ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning. (Forts.)

icke underlåta att hos länsstyrelsen göra framställning att blifva befriad från dem.

Jag yrkar afslag å utskottets hemställan i 3 punkten.

Herr *Björkman* instämde i detta yttrande.

Herr Rydin: Det är naturligt, att man kommer till olika åsigter allt efter den ståndpunkt, man intager i frågan. Ser man på handels- och näringsfrihetens grundsats, så är det alldeles klart, att de här ifrågasatta restriktiva åtgärderna icke böra vidtagas. Men, å andra sidan, då nu Riksdagen under en längre tid ansett sådana åtgärder vara behöfliga, bör man se till, det de i sådant syfte stadgade föreskrifterna blifva effektiva och kunna tillämpas. Men då är det också nödvändigt att man bestämmer sig för huru man på lämpligaste sätt må kunna, om ej rent af hindra, åtminstone reglera de så kallade realisationerna, hvilka, som vi höra, hafva vissa olägenheter med sig, ja ofta åstadkomma direkt skada.

Detta kan ske på tvenne sätt: antingen att man betraktar den person, som bedrifver en dylik realisationsaffär, såsom medlem af den kommun der affären bedrifves och der pålägger honom bevillning till staten samt påför honom kommunalutskylder, som sedermera i vanlig ordning inkasseras, eller ock, då erfarenheten visat, att dessa affärsmän ofta icke stå att finna, då deras utskylder skola af dem utkräfvas, stadgar att för så beskaffad gårdfarihandel skall erläggas en särskild afgift, motsvarande den som utgöres till staten af handelsagenter i bevillning för särskilda förmåner och rättigheter. Då komme denna afgift till kommunen i analogi med skatten till staten. Detta vore ett enkelt sätt att ordna saken och, som chefen för civildepartementet påpekat, äfven praktiskt.

Kan nu detta anses stå i strid med grundlagen? Det kan jag icke finna i någon mån vara fallet, nota bene om Riksdagen beslutar, att kommunen på detta sätt får en afgift. Beslutar Riksdagen att afgiften skall åläggas, utkräfvas och till kommunen ingå, är det ju alldeles solklart, att Riksdagens beskattningsrätt blifvit fullständigt iakttagen, då båda kamrarne fattat beslut. — Kan det nu vara något att säga deremot, att Konungens befallningshafvande reglerar afgiftens storlek? Ja, det skulle man kanske kunna säga; men då vederbörande handlande skall uppgifva sitt lagers innehåll och värde, är det naturligt att Konungens befallningshafvande kommer att inom den bestämda skalan, maximum och minimum, lämpa afgiften derefter. Jag delar föregående talares åsigt, att utan Riksdagens bifall till ett stadgande sådant som detta, kan det icke blifva gällande, men om Riksdagen, såsom Första Kammaren redan gjort, bifaller Kongl. Maj:ts framställning i denna punkt, så är ju dermed Kongl. Maj:ts framställning om en sådan afgift som den ifrågavarande bifallen, och då har också svenska folkets sjelfbeskattningsrätt blifvit fullt tillgodosedd.

Jag vill derjemte fästa uppmärksamheten på en hel del andra liknande afgifter, såsom hamnafgifter, patentafgifter med flera.

Ang. ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning. (Forts.)

Äfven i andra länder finnas en hel mängd sådana afgifter, och särskildt i preussiska lagstiftningen har man ansett sig kunna beskatta handelsresande genom i förväg utgjorda afgifter.

På grund af hvad jag nu anfört, ber jag att få instämma i det förslag, som herr Westrin afgifvit.

Med herr Rydin förenade sig herrar *Pettersson* i Hamra, *Ekeborgh*, *Mallmin*, *Löfberg*, *Eliasson*, *Larsson* i Upsala, *Sundling*, *Fredholm* i Saleby, *Grafström*, *Andersson* i Hasselbol och *Sahlström*.

Herr Folke Andersson: Herrarne må icke tro, att det var för att göra något särskildt medgifvande åt gårdfarihandlarne, som man inom utskottet fattade detta beslut, tvärtom ville alla så mycket som möjligt inskränka denna handel, hvilken visat sig allt annat än välgörande. Då vi nu fått tillåtelse yttra oss öfver alla punkterna, skall jag be att få yrka bifall till 1 och 2 punkterna. Hvad angår den 3:dje, har utskottet egentligen icke haft något annat emot afgiftens antagande, än att sådant möjligen kunnat vara grundlagsvidrigt, ty svenska folket bör väl fortfarande få bibehålla sin urgamla rätt att sig sjelf beskatta och icke öfverlemna denna rättighet åt Konungens befallningshafvande, men såsom ett korrektiv i stället för denna afgift har utskottet föreslagit, att den som får tillstånd till sådan handel skall ställa borgen. Då nu Första Kammaren antagit Kongl. Maj:ts förslag, så, om vi bifalla punkterna 1, 2 och 4, men förkasta punkten 3, kan ju Kongl. Maj:t angående sistnämnda stadgande framdeles inkomma med förslag, som vi ju äro oförhindrade att då antaga eller förkasta.

Jag instämmer med herr Smedberg i yrkande om afslag å punkten 3 men bifall till punkterna 1, 2 och 4.

Herr Petersson i Runtorp: Jag tycker för min del att vi litet för länge uppehållit oss vid denna fråga. Då förslaget framlagts för Riksdagen just på grund af en Riksdagens skrifvelse, då vi sett, hvilka olägenheter gårdfarihandeln för med sig, då vi såväl från statsrådsbänken som upsalabänken hört, att det ingen fara är från grundlags hänsyn att antaga förslaget, och då härtill kommer, att Första Kammaren redan antagit det, tycker jag att det icke är värdt att bråka så här in på slutet af riksdagen med någon skiljaktighet, utan stanna vid medkammarens beslut.

Jag yrkar bifall till Kongl. Maj:ts förslag.

Herrar *Sam. Johnson* och *Janson* i Carlshed instämde häruti.

Herr Andersson i Nöbbelöf: Jag vill blott nämna, att äfven om kamrarne i denna fråga stanna i olika beslut, kommer ej Riksdagen att derigenom förlängas, ty detta är icke ett lagförslag, i hvilket vi måste fatta beslut, utan en förfrågan af regeringen hos Riksdagen.

Ang. ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning. (Forts.)

Herr Jonsson i Hof: Jag vill blott säga, att då jag icke tagit del i föregående Riksdags beslut om den skrifvelses aflåtande, hvilken ligger till grund för ifrågavarande förslag, jag anser mig oförhindrad att uttala min protest emot den märkvärdiga väg, hvilken man tyckes vilja börja slå in på. Denna gång gäller det visserligen endast schackerjudar, men om ett par år blir det kanske fråga om att pröfva, hvilka som äro lämpliga till skräddare, skomakare etc.

Jag har intet yrkande att göra.

Häruti instämde herr *Fredholm* i Stockholm.

Herr Ahlström: Jag anser mig, utan att vidare vilja yttra mig rörande frågan i öfrigt, dock skyldig tillkännagifva, att jag icke kan biträda det yrkande, som här blifvit gjordt, om bifall till det af Första Kammaren fattade beslut. Jag medgifver väl, att det mest praktiska sätt att lösa frågan är det, som innefattas i Kongl. Maj:ts proposition; men jag kan icke fria mig från den öfvertygelse, som allt ifrån första genomläsningen af den kongl. propositionen trängt sig på mig, att det icke kan vara med grundlagen rigtigt öfverensstämmande, att Kongl. Maj:t skall genom en å administrativ väg utfärdad författning förelägga sina befallningshafvande att bestämma i afseende å beskattning för en viss rörelse. Man har invändt, att det icke här vore fråga om en beskattning, utan endast om en s. k. handelsafgift. Jag kan icke se annat, än att den afgift, som här är ifrågasatt att påläggas, snarare är att jemföra med de bevillningsafgifter, som utgöras af utländska handlande och handelsresande och hvilka afgifter äro, såsom allt hvad med bevillning eger sammanhang, i bevillningsväg bestämda.

Detta har jag ansett mig böra anföra, och, då jag icke vill onödigt upptaga tid, inskränker jag mig till att, under hänvisande till hvad i herr Bergströms reservation anföres, yrka att, i stället för hvad Kongl. Maj:ts proposition innehåller under mom. c), kammaren måtte, med afslag å 3 och 4 punkterna i utskottets utlåtande, bifalla hvad i nämnda reservation föreslagits under litt. c.

Herr *Bokström* instämde med herr Ahlström.

Herr Stockenberg: Innan denna kammare fattar sitt beslut, hvilket jag förutsätter blifver detsamma som Första Kammarens, tager jag mig friheten att såsom min mening uttala, att jag på anförda skäl icke finner den föreslagna afgiften eller skatten kunna af Kongl. Maj:t i administrativ väg föreläggas och således hänför jag mig till den reservation, herrar Bergström m. fl. afgifvit angående mom. c.

Herr Anderson i Tenhult: Jag har inom utskottet i hufvudsakliga delar velat ansluta mig till Kongl. Maj:ts proposition i ärendet. Jag har nemligen ansett det vara rigtigt, tillbörligt och

billigt att i de kommuner, hvarest dylika realisationer komme att ega rum, skulle erläggas en viss afgift. För min del har jag icke kunnat säga något emot att sådana afgifter bestämmas af Konungens befallningshafvande, som ju skulle ega obestridd rätt att efter företeende omständigheter bestämma de belopp, som skola erläggas.

Ang. ändrade bestämmelser rör. varors kringförande till försäljning. (Forts.)

Jag skall derför be att få instämma med dem, som yrkat att denna kammare måtte fatta enahanda beslut, som Första Kammaren redan antagit.

I detta yttrande instämde herr *Erickson* i Bjersby.

Öfverläggningen var slutad.

Efter det herr talmannen gifvit propositioner å hvart och ett af de olika yrkanden, som beträffande de särskilda punkterna blifvit framställda, blef *punkten 2* godkänd, hvaremot *punkten 3* afslogs, hvarjemte beträffande *punkten 4* kammaren, med afslag å utskottets der gjorda hemställan, godkände motsvarande del af Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning.

I fråga om det af herr *Oléhn* angående *ingressen* under öfverläggningen framstälda särskilda yrkande, anförde nu

Chefen för kongl. civildepartementet, herr statsrådet von Krusenstjerna: I begreppet *frimarknad* ligger att rättighet skall tillkomma en och hvar, som förvärfvat rätt att här i riket idka handel, att fritt afyttra sina varor å dylik marknad, utan någon inskränkning. Vid sådant förhållande synes det vara rigtigt, att om en utländing erhållit tillstånd att å viss ort idka handel, så skall han hafva samma rätt som en svensk handlande att å marknad afyttra sina varor. En sådan inskränkning, som herr Oléhn påyrkat, strider emot sjelfva begreppet frimarknad, och då något sådant icke blifvit af någon myndighet eller kommun ej heller i Första Kammaren ifrågasatt, utan denna kammare redan godkänt mom. d oförändradt, sådant det blifvit af Kongl. Maj:t framstäldt, anhåller jag att Andra Kammaren måtte göra detsamma.

Herr Sjöberg i Stockholm: På de skäl, som redan blifvit af herr statsrådet och chefen för civildepartementet anförda, anser jag mig böra yrka afslag å herr Oléhns yrkande.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, blef den ifrågavarande ingressen af kammaren godkänd.

§ 16.

Ändringar i mellanrikslagen.

Företogs handläggning af bevillningsutskottets betänkande n:o 9, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition n:o 3, rörande förändrad lydelse af åtskilliga paragrafer i kongl. förordningen angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden

Ändringar i mellanrikslagen. (Forts.)

af den 29 maj 1874, äfvensom öfver väckt motion om uppsägning af den i förenämnda förordning innefattade öfverenskommelse.

I *punkten 1* af detta utlåtande hemställde utskottet att Riksdagen ville, med bifall till Kongl. Maj:ts proposition, för sin del godkänna ett betänkandet bifogadt förslag till förändrad lydelse af §§ 3, 4, 8, 9, 14, 16 och 18 af kongl. förordningen den 29 maj 1874 angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden.

I afgifven reservation hade deremot Första Kammarens ledamöter inom utskottet, herrar friherre Barnekow, Reutersvärd, Lithander, Fock, Dahl, Forssman, Carlsson, Nyström, af Burén och Ekenman hemstält "att Riksdagen, ehuru erkännande de förbättringar det kongl. förslaget i vissa afseenden innebär, måtte, med förklarande att Kongl. Maj:ts förevarande proposition angående förändrad lydelse af §§ 3, 4, 8, 9, 14, 16 och 18 af kongl. förordningen den 29 maj 1874 angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden icke kunnat godkännas, hos Kongl. Maj:t anhålla om framläggande af ett på fullständigare utredning grundadt förslag till ny mellanrikslag, hvarigenom, jemte nöjaktigt fastställande af hvad som med svensk eller norsk tillverkning bör förstås, olägenheter och vådor till följd af olikheten i de båda ländernas tullsatser måtte i möjligaste mån förebyggas."

§ 3 i det ifrågavarande författningsförslaget var af följande innehåll:

Nuvarande lydelse:	*Kongl. Maj:ts förslag:*
Svenska eller norska naturalster eller tillverkningar skola vid införsel landvägen från det ena riket till det andra vara fria från tullafgifter, med undantag af	Svenska eller norska naturalster eller tillverkningar skola vid införsel landvägen från det ena riket till det andra vara fria från tullafgifter med undantag af:
socker och sockertillverkningar, derunder inbegripet sirup,	*a.* Socker och sockertillverkningar, derunder inbegripet sirup,
tobak och tobakstillverkningar,	*b.* Tobak och tobakstillverkningar,
bränvin och sprit alla slag,	*c.* Bränvin och sprit, alla slag, samt dermed beredda drycker,
malt och malttillverkningar,	*d.* Malt och malttillverkningar,
brändt eller malet kaffe samt	*e.* Brändt eller malet kaffe och
spelkort, för hvilka varor, såvidt de uti det rike, dit de införas, i allmänhet äro tullpligtiga, full tullafgift skall erläggas utom i de fall, som i nästa paragraf sägs.	*f.* Spelkort, för hvilka varor, såvidt de uti det rike, dit de införas, i allmänhet äro tullpligtiga, full tullafgift skall erläggas, utom i de fall, som i nästa paragraf sägs, samt

Nuvarande lydelse: *Kongl. Maj:ts förslag:*

Ändringar i mellanrikslagen. (Forts.)

g. Kläder, hvilkas öfvertyg är väfdt, stickadt, knutet eller på strumpstol tillverkadt i annat land än Sverige eller Norge. För sådana varor skall, när tullafgiften för öfvertyget är högre i det land, dit införseln sker, än i det andra landet, utom i de fall, som i nästföljande paragraf omnämnas, erläggas en å klädernas hela vigt beräknad tullafgift, motsvarande skilnaden emellan de i de båda länderna för öfvertyget gällande tullsatser.

Är en vara tillverkad i Sverige eller Norge af materialier, antingen producerade i ettdera riket eller i begge rikena tullfria, anses sådan vara utgöra inhemsk tillverkning, ehvad större eller mindre arbete å densamma blifvit nedlagdt.

Är varan åter tillverkad, helt eller delvis, af utländska, i någotdera riket tullpligtiga ämnen, och kan det derå nedlagda arbetet hänföras till hvad med husflit, handtverk eller fabriksverksamhet allmänligen förstås, då må ock sådan vara räknas till svensk eller norsk tillverkning, utom i de fall att bearbetningen endast består i:

1:o. Förmalning, krossning eller blandning,

2:o. Rensning (rectificering) af lysoljor,

3:o. Fållning, kantning, förseende med linning, knappar, fransar eller spetsar och dylikt,

4:o. Målning, lackering, bronsering eller annan öfverstrykning, samt

5:o. Tvinning, blekning, färgning, tryckning eller appretering af garn och manufakturvaror.

Ändringar i mellanrikslagen. (Forts.)

Efter uppläsande häraf anförde:

Herr Oléhn: Att Kongl. Maj:ts förslag till förändring i den s. k. mellanrikslagen innehåller åtskilliga förslag, som utgöra en verklig förbättring i nu gällande bestämmelser, kan ju icke bestridas, men i likhet med reservanterna anser jag att flera förändringar deri behöfva göras, för så vidt meningen är att medelst dessa undanrödja sjelfva *orsakerna* till det stora missnöje, som mot mellanrikslagens tillämpning inom vårt land under senare tider gjort sig allt mer och mer hörbart.

Såsom allmän princip har fastslagits i såväl den nu gällande lagen som i det nu framlagda förslaget, att en importerad råvaras förädling i det ena landet skall berättiga den sålunda förädlade produktens tullfria införsel i det andra. Som emellertid denna bestämmelse är just den, som framkallat det största missnöjet, har man nödgats derifrån göra åtskilliga undantag, men beklagligt nog saknar man bland dessa någon bestämmelse, afsedd att skydda linneindustrien, som framför de flesta andra näringar varit i behof att medelst en undantagsbestämmelse skyddas mot konkurrensen från Norge.

Nu säger man visserligen, att detta är industriidkarnes eget fel, emedan de försummat att i rätt tid göra sina anspråk gällande: nu är det för sent att framkomma med några klagomål, nu måste saken hafva sin gång.

Jag vågar dock hemställa till herrarne, huru vida Riksdagen må anses vara berättigad att ekonomiskt döda en hel menniskoklass derför att dess målsmän försummat i rätt tid framställa sina berättigade anspråk, eller om det kan vara rätt att fastslå den principen: den, som icke högljudt beklagar sig, den bör ingen rättvisa erhålla. Jag tror icke att detta vore rätt och jag hoppas, höll jag på att säga, att denna kammare icke vill godkänna någonting sådant.

I vidsträckta delar af vårt land har linodling samt spånads- och väfnadsindustri af äldre tider utgjort befolkningens vigtigaste förvärfskällor. Betydelsen af dessa har också af lagstiftarne beaktats, i det att denna industri medelst en icke obetydlig tull å denna industris alster blifvit skyddad.

Så erlägges en införseltull å väfnader af lin från 19 öre ända upp till 90 öre per kilogram och å oblekt lingarn 20 öre och å blekt garn 40 öre per kilogram.

Detta skydd, ehuru för några år sedan minskadt å gröfre väfnader, möjliggjorde dock denna industris bestånd, derest icke i mellanrikslagen medgåfves tullfri införsel af i Norge af utländskt lingarn tillverkade väfnader. Då emellertid i Norge införseltullen å lingarn endast är 3 öre, och väfnader derifrån få tullfritt hit införas, är det ju alldeles tydligt, att vår linneindustri *måste* duka under i täflan med detta land; detta till stort men för en icke obetydlig del af vårt lands allra fattigaste befolkning.

En packe blekt lingarn n:o 12 väger 20 kilogrnm och derför erlägges således här en tullafgift af 8 kronor, men i Norge blott

60 öre; skilnaden utgör således icke mindre än 7 kr. 40 öre. Af garnet erhållas cirka 120 alnar vanlig handduksdräll, för hvilken i väflön vanligen betalas 4 öre per aln. Skilnaden i tull utgör, såsom synes, öfver 6 öre per aln, hvadan den färdiga väfven i Norge kostar omkring 2 öre per aln mindre än hvad garnet till samma väf kostar i Sverige. *Ändringar i mellanrikslagen.* (Forts.)

Att all täflan från vår sida under sådana förhållanden i längden är omöjlig, torde af hvar och en lätt inses.

Utskottet säger visserligen å sidan 12: "Men då, så vidt utskottet kunnat utröna, någon öfvervåldigande konkurrens från Norges sida ännu icke uti det ifrågasatta fallen inträffat, ehuru skilnaden i tullen å råvarorna under en längre tid varit väsentligen densamma som för närvarande, torde de uttalade farhågorna om undergång för vissa industrigrenar icke få tillmätas allt för stor vigt." Ja, deri har utskottet i viss mån rätt: någon "öfvervåldigande" konkurrens i detta ords vidsträcktaste betydelse har visserligen icke hittills förekommit från Norges sida i afseende å väfnader, men detta beror hufvudsakligen derpå, att väfnadsindustrien egentligen är en för Norge främmande industri; och att densamma derför behöft en lång tid för att der vinna fotfäste; väfnadsindustrien är emellertid der nu stadd i en rask utveckling.

Utskottet säger vidare: "Det får väl anses allt för vanskligt att grunda större fabriksföretag på så ovissa förhållanden som skilnaden i tullar inom två närgränsande riken, för att sådant skulle i någon högre grad kunna inträffa" etc. Förhållandet är emellertid, att en större fabrik för linneväfnader, hufvudsakligen afsedda för export på Sverige, redan är under uppsättning i Kristiania, och att flera sådana åtminstone äro påtänkta. Handväfnadsindustrien har äfven under senare tider gjort betydliga framsteg i Norge.

Den stora förlust, statsverket genom denna tullfria import från Norge lider, anser jag för min del vara af betydligt mindre vigt än de förluster, som derigenom tillfogas enskilde, synnerligast som dessa förluster drabba en ytterst fattig arbetarebefolkning.

Jag har här ett cirkulär från en af de allra största arbetsgifvarne i denna bransch i Vestergötland, hvari han för sina väfverskor tillkännagifver, att han till följd af konkurrensen från Norge nödsakas nedsätta väflönerna med 25 procent. Hvad en sådan nedsättning betyder för dessa torde lätt kunna inses, då man vet, att de förut genom ett ytterst ansträngande arbete endast kunnat förtjena cirka 50 öre om dagen.

Om 5 punkten i 3 § erhållit följande lydelse: Väfning, tvinning, blekning etc. hade linneindustrien derigenom blifvit skyddad, och jag skulle för min del kunnat vara med om förslagets antagande.

Sådant det nu är, torde vara bäst afslå detsamma, på det regeringen, på sätt reservanterna antydt, må blifva i tillfälle taga saken i förnyadt öfvervägande och till en kommande Riksdag återkomma med ett annat förslag, hvari de svenska näringarna blifvit bättre tillgodosedda.

Jag yrkar afslag å det föreliggande förslaget.

Ändringar i mellanrikslagen. (Forts.)

Häruti instämde herrar *Svensson* i Brämhult och *Stockman*.

Herr Lönegren yttrade: Då bevillningsutskottets betänkande öfver grefve Strömfelts motion angående upphäfvande af mellanrikslagen förra året här föredrogs, yttrade jag mig för bifall till det väckta förslaget, således för upphäfvande; men, såsom af riksdagsprotokollen framgår, icke i afsigt att få alla de bestämmelser, som gälla samfärdseln och trafiken mellan Sverige och Norge, upphäfda, hvarigenom Norge skulle blifva ett i tullhänseende för oss helt och hållet främmande land, icke i afsigt att förändra eller störa vårt politiska förhållande till grannlandet, utan endast för att gifva kraft åt en framställning från vår sida om sådana ändringar och förtydliganden inom flera områden af mellanrikslagen, som senare tiders erfarenhet visat vara oundgängligen nödvändiga, särskildt med afseende på de förbättrade kommunikationsmedel öfver gränsen, som kommit till stånd sedan 1874, då traktaten afslutades. Sådana ändringar, tillägg och förtydliganden i lagen ansåg jag då och anser fortfarande vara nödvändiga dels med hänsyn till vår statskassa, d. v. s. tulluppbörden, dels ock med hänsyn till vår industri, samt särskildt också med afseende på den möjlighet, hvilken för mig låg nära till hands att antaga, nemligen införande i vår tulltaxa af spanmålstullen, och angelägenheten för oss att då kunna disponera öfver de tullsatser, som här vid lag kunde blifva bestämda. Riksdagen afslog emellertid den väckta motionen och betänkandet och beslöt i stället, i öfverensstämmelse med en inom utskottet afgifven reservation, att i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla om en af förhållandena påkallad revision af mellanrikslagen och vidtagande af de åtgärder, som för uppnående af det med revisionen afsedda ändamålet kunde finnas erforderliga.

En sådan revision har nu försiggått på grundvalen af de öfverenskommelser, som kommit till stånd vid underhandlingar i Kristiania mellan de båda landens finansministrar, och resultatet af detta arbete föreligger nu till antagande eller förkastande. Jag vet alltför väl, att många finnas inom representationen — förutom reservanterna i utskottet — som icke äro tillfredsställda med det föreliggande förslaget, som anse detsamma, oaktadt gjorda förändringar och förtydliganden, ofullständigt och ett antagande deraf till skada för vårt land; som hellre vilja drifva saken till ett totalt upphörande och icke sky de kostnader, svårigheter och äfventyrligheter, som med säkerhet deraf skulle uppstå. På samma gång jag erkänner att förslaget i så måtto är ofullständigt, att 3 § icke i undantagen berör all industri, icke upptager alla förekommande importartiklar — det vidrör icke åtskilliga artiklar, som tullfritt införas och hvilka mycket betydligt inverka på vår tulluppbörd — så beder jag få fästa kammarens uppmärksamhet på det obestridliga förhållandet, att icke allenast alla de anspråk på ändringar, på grund af mellanrikslagens ordalydelse och tillämpning, som till regeringen framstälts, blifvit i förslaget tillgodosedda, utan att ännu mycket mera derutöfver blifvit utverkadt och, kan jag tillägga, med tillmötesgående medgifvet,

Ändringar i mellanrikslagen. (Forts.)

såväl med afseende på från Norge inkommande väfnader och färdiggjorda kläder, hvilka artiklar egentligen utgjorde föremål för de utan tvifvel fullt berättigade klagomål, som angående mellanrikslagens tillämpning till regeringen blifvit framförda, som ock i fråga om andra industrigrenar, hvilkas tillverkningar genom förslaget äro mera kringgärdade än de förut varit. Genom de i 3 § intagna undantagsbestämmelser äro många arter af bearbetning, som *nu* berättiga från Norge hit införda varor till tullfrihet, undantagna från de tillverkningar, som *i enlighet med förslaget* skola åtnjuta tullfrihet. Sålunda kan till exempel icke förmalning i Norge af utländsk spanmål till mjöl eller gryn göra varan till norsk tillverkning, ej ett mindre arbetes nedläggande på till Norge införda utländska klädespersedlar, ej tvinning af utländskt garn, ej blekning, färgning eller tryckning af utländska väfnader etc. göra dessa varor till norska produkter och på grund deraf tullfria vid införsel hit, såsom hittills. Det torde häraf vara uppenbart, att ganska mycket blifvit utverkadt till förmån för svenska statskassan och vår industri; och att icke alla äro tillfredsställda och belåtna med förslaget har säkerligen sin förklaring dels deri, att det möter mycket stora svårigheter att uppgöra ett sådant kontrakt, som mellanrikslagen ju är, då man dervid, liksom vid all tullagstiftning, måste noga betänka alla möjligheter, som kunna inträffa, så att man icke, då man söker hjelpa den ena kan råka till att stjelpa den andra; dels ock deruti att man vid förslagets uppgörande har företrädesvis till ledning för arbetet tagit de anmärkningar och framställningar, som blifvit gjorda angående den nuvarande lagens fel och brister. Man bör också härvid komma i håg, att, då ett kontrakt skall uppgöras mellan två parter, en hvar af dessa söker att bevaka sina fördelar, och att fördelar i allmänhet ej kunna vinnas utan genom motsvarande eftergifter; *alla* fördelarne kunna icke stanna på den ena sidan.

Jag skall nu be att i korthet få bemöta de anmärkningar, som blifvit gjorda mot förslaget. Man har till en början framhållit såsom en brist i lagen, att en viss operation, nemligen *sammansättning*, icke blifvit upptagen bland undantagen i 3 §, och man befarar att stora missbruk derigenom kunna uppstå sålunda, att i Norge sammansatta lampor af i utlandet förfärdigade delar skulle genom sammansättningen erhålla karakteren af norsk produkt och såsom sådan tullfritt införas till oss. Häremot vill jag först anmärka, att lampor i allmänhet icke försändas sammansatta, utan tvärtom vid inpackning för transport till annor ort söndertagas för att icke under transporten sönderslås eller skadas, och dessutom vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att missbruk i detta fall så mycket mindre kan vara att befara, som dessa artiklar, nemligen lampor, äro, hvad metallarbetet angår, i Norge belagda med lika hög eller högre tull än i Sverige, och hvad angår glaset med endast obetydligt lägre tull än här, nemligen 27 mot 35 öre pr kilogram; det synes mig alldeles uppenbart att något missbruk i detta hänseende icke är att befara, då någon pekuniär fördel af en sådan operation icke kan vara att förvänta.

Ändringar i mellanrikslagen. (Forts.)

Jag vill derjemte erinra, att såsom vilkor för åtnjutande af tullfrihet för hit införda norska tillverkningar är föreskrifvet, att varan skall åtföljas af produktionsbevis, och 9 § i förslaget innehåller nya och ganska stränga bestämmelser om hvad som skall iakttagas för erhållande af ett sådant bevis. Jag tror icke, att någon affärsman skall kunna på tro och heder förklara samt med två vittnen styrka, att en vara är norsk produkt, om den består af i utlandet tillverkade delar, som i Norge endast undergått den operationen att de blifvit der sammansatta till ett helt; ej heller vill jag tro, att det erforderliga produktionsbeviset skall under sådana förhållanden af någon embetsmyndighet kunna utfärdas.

En annan anmärkning gäller vår linneindustri. Reservanterna omförmäla, sedan de uppgifvit de olika tullsatserna på linnegarn här och i Norge, att hufvudsakliga importen deraf till Norge utgöres af *blekt* garn, och bygga derpå åtskilliga antaganden och farhågor för vår linneindustri, hvilka jag måste anse ogrundade eller åtminstone mycket öfverdrifna. Så vidt jag känner, utgöres den hufvudsakliga importen till Norge af *oblekt* garn, och orsaken hvarför man åsatt denna artikel så låg tull är, att man velat dermed gynna tvenne af landets hufvudnäringar: fisket och sjöfarten. Man afser att skaffa billigt pris på garnet till nät för fisket och för segelduken, som sjöfarten förbrukar. Hvad för öfrigt angår denna anmärkning, så vill jag fästa uppmärksamheten derpå, att ingen förändring i tullsatserna å dessa artiklar vidtagits sedan 1874, då mellanrikslagen kom till stånd; det är således icke något nytt förhållande, som nu skulle inträda, icke någon ny anledning till fruktan för konkurrens från Norge. Under de 13 år, som förflutit sedan 1874, har icke någon nämnvärd konkurrens inom denna industri förekommit från Norges sida. Statistiken visar tvärtom, att importen från Norge under de senaste åren jemnt nedgått; den uppgick år 1882 till ett värde af kronor 154,771, år 1883 till kronor 153,536 och år 1884, det sista för hvilket uppgifter varit mig tillgängliga, till kronor 142,279, medan deremot, märkligt nog, Sveriges export till Norge af samma slags väfnader under nämnda år såväl öfverstigit importen derifrån som ock varit i tilltagande; den uppgick nemligen för åren 1882—1884 till respektive kronor 206,873, 187,386 och 210,933. *Om* det mycknа talet och de offentligen uttalade farhågorna för intrång från Norge i detta fall möjligen kunna framkalla en konkurrens, som ännu synes förefinnas endast i inbillningen, derom skall jag icke yttra mig; jag tror dock att den korta uppsägningstiden af ett eller två år och deraf förorsakad osäkerhet skall vara egnad att väcka betänkligheter mot etablerandet af en fabriksverksamhet endast i afsigt att förtjena på tullskilnaden å garn i de båda ländernas tulltaxor. Jag vill tillägga, att framställningen om hjelp i detta afseende och anspråk om förändrade bestämmelser i fråga om linneväfnader inkom till regeringen först *sedan* underhandlingarne med Norge redan voro afslutade, samt tillika erinra derom, att *om* denna framställning bifallits, *om* linneindustriens begäran angående *väfnader* blifvit lag, så skulle detta visserligen hafva varit till gagn för linne-

väfnadsindustrien, men på samma gång till skada för exporten på Norge af andra vår väfnadsindustris alster, sådana nemligen, uti hvilka utländskt garn ingår. *Ändringar i mellanrikslagen.* (Forts.)

Reservanterna anmärka vidare, att denna lag skulle innebära stor fara för den svenska stearinljusfabrikationen, till följd deraf att stearin i Norge finge tullfritt ingå, medan denna vara deremot i Sverige vore belagd med en tullafgift af 9 öre pr kilogram; en konkurrens med Norge vore under sådana förhållanden för oss omöjlig. Jag vill här vid lag säga detsamma som om anmärkningen i fråga om linneväfnadsindustrien, nemligen att något nytt förhållande i detta afseende icke nu skulle inträda och att under de 13 år som förflutit sedan 1874 någon konkurrens på detta område icke hörts af från Norge. Statistiken visar, att importen af stearinljus från Norge år högst obetydlig; år 1884 utgjorde den endast 968 kilogram under det att vår export deraf till Norge samma år uppgick till 101,259 kilogram. Statistiken visar äfven, att vår stearinljusfabrikation gått betydligt framåt under de senaste åren; tillverkningsvärdet, som år 1880 uppgick till endast 1,163,900 kronor, hade år 1884 ökats till 1,578,350 kronor, således med omkring 35 procent. Detta är ju ganska glädjande och visar att vi icke här vid lag behöfva frukta någon konkurrens från Norge, oaktadt den i Sverige åsatta tullsatsen af 9 öre pr kilogram; och orsaken härtill är den, att våra fabrikanter *icke* betala någon tull för den stearin, som de använda, af det enkla skälet att de — tillverka den sjelfva; framställandet af stearinen är den vigtigaste proceduren inom denna fabrikation, och gjutningen eller stöpningen af ljusen är ett jemförelsevis mycket enkelt och lättskött arbete.

Påföljande anmärkning gäller artikeln kaffesurrogat, och anmärka reservanterna den stora importen deraf från Norge samt påpeka olämpligheten af fortfarande tullfrihet för denna vara. Jag vill icke förneka, att denna import för längre tid tillbaka varit mycket stor och fortfarande är ganska betydlig samt att den tullfria införseln deraf utan tvifvel varit till förfång för vår tulluppbörd. Af den utredning, som reservanterna sjelfva framlagt, framgår emellertid att denna import under de senare åren betydligt nedgått, och att den för åren 1885—1886 endast utgjorde hälften af det qvantum, som i början af 1880-talet hit infördes. Jag kan tillägga, att norrmännen icke äro särdeles angelägne om bibehållandet af tullfrihet för denna artikel och derför upptagit kaffesurrogat på den förteckning öfver tullpligtiga varor, som finnes intagen i 3 §. Orsaken härtill är den, att på senare tiden uppstått en icke så obetydlig export från Sverige till Norge af samma artikel. Denna export uppgick år 1884 till 24,790 kilogram, och då tullen i Norge å denna vara är 60 öre pr kilogram mot 35 öre hos oss, är det ganska naturligt, att norrmännen skola med ett visst bekymmer se denna import tilltaga och befara minskning i sin tulluppbörd genom en fortfarande tullfrihet på denna artikel. Jag nämnde nyss, att man i Norge upptagit denna artikel uti den afdelning inom den 3 §, som inrymmer de vid införsel tullpligtiga varorna; men jemte kaffesurrogat hade man der äfven uppsatt trenne

Ändringar i mellanrikslagen. (Forts.)

andra artiklar, nemligen "sukkertöj", motsvarande i vår tulltaxa "konfityrer", och "Luktende vande", motsvarande hos oss "luktvatten" och sådana parfymer, som tillverkas af sprit; orsaken härtill var naturligtvis de höga afgifter, som i Norge bestämts för socker och sprit. Då emellertid af dessa artiklar, särdeles af konfityrer, en icke obetydlig export härifrån till Norge eger rum — af konfityrer uppgick den exempelvis 1884 till 45,277 kilogram — skulle tydligtvis dessa artiklars beläggande med tull vid införsel härifrån till Norge menligt inverka på afsättningen dit, till skada för de industriidkare, som tillverka dessa artiklar. Efter underhandlingar härom blef resultatet, att alla dessa tre artiklar blefvo till ömsesidig fördel ur paragrafen uteslutna.

Sedermera kommer en anmärkning angående fernissor. Reservanterna påpeka, att den tullfria införseln af fernissor från Norge under senare åren högst betydligt tilltagit, från 6,672 kilogram år 1884 till 10,233 kilogram år 1885 och 21,502 kilogram år 1886, och uppgifva tillika, att största delen häraf varit spritfernissa. De förespå häraf en farlig konkurrens för vår tillverkning och befara underslef och undandragande af den skatt, som här i landet är bestämd för bränvin och sprit. Då den från och med år 1884 ökade importen från Norge af fernissa uppenbarligen har sin orsak uti den samma år i Norge medgifna skattefriheten för denaturerad sprit, synes det mig också tydligt, att sedan svenska Riksdagen nu för några dagar sedan för sin del antagit enahanda bestämmelse, nemligen om skattefrihet för bränvin och sprit, som denatureras för att användas i industriens tjenst, och en lagbestämmelse derom snart torde vara att förvänta, så skall också all risk, som reservanterna i detta fall påpekat, snart af sig sjelf försvinna.

Jag skall nu med kammarens tillåtelse äfven något bemöta de anmärkningar, som offentligen uttalats mot de svenska ombuden vid underhandlingarne om ändringar i mellanrikslagen. Man har nemligen anmärkt, att dessa ombud icke vederbörligen bevakat svenska industriens intressen, då de medgifvit, att ordet "förmalning" intagits bland undantagen i § 3. Jag kan icke förneka, att denna stipulation har det med sig, att i Sverige förmalen utländsk spanmål ej kan, om detta förslag blir lag, tullfritt införas till Norge, och att anmärkningen således i visst afseende är berättigad; men jag vågar dock påstå, att de svenska ombuden skulle illa skött sitt uppdrag och gjort sig förtjenta af mycket befogade anmärkningar, om de icke hållit på att just denna bestämmelse blifvit i förslaget intagen. Ty hvad skulle eljest inträffat? Jo, att *om* i svenska tulltaxan kommer att inrymmas bestämmelsen, att malen spanmål skall draga tull, hvilket ju icke är omöjligt, utan sannolikt förr eller senare skall inträffa, då skulle, om icke ordet *förmalning* vore bland undantagen i 3 § upptaget, svenska eller norska spekulanter kunna till Norge införa huru mycket spanmål som helst och låta der förmala den samt sedan tullfritt hit införa den förmalda varan såsom norsk produkt; och våra tullbestämmelser för malen spanmål skulle då blifva helt och hållet

illusoriska och vinsten af denna import tillfalla det norska statsverket i stället för det svenska. Det var således under förutsättning af tull på malen spanmål här i Sverige, som denna bestämmelse blef i förslaget inryckt. De svenska ombuden hade att välja emellan å ena sidan den svenska qvarnindustrien, egentligen ett större etablissement i Malmö, och å den andra sidan hela svenska jordbruket samt svenska statskassan, och då kunde ju valet icke vara svårt. *Ändringar i mellanrikslagen. (Forts.)*

Reservanterna hafva äfven framstält anmärkning mot uppsägningstidens bestämmande till två i stället för ett år. Jag erkänner, att jag icke kan tillmäta denna anmärkning någon särdeles stor betydelse; ty gifvet är, att om mellanrikslagen blir upphäfd, måste något annat komma i stället, om icke för annat, så för att ordna förhållandena på gränsen och bestämma gränsbefolkningens rättigheter vid färder från det ena landet till det andra; och vill jag i detta hänseende upplysa om, att undantagsbestämmelser och frihet från erläggandet af tull för mindre qvantiteter, som för eget behof medförts, förefunnits redan på den tiden, då Norge var förenadt med Danmark. För åstadkommande af en öfverenskommelse härom, måste ett förslag uppgöras, och detta skall sedermera underställas samt pröfvas och antagas af regeringarne och folkrepresentationerna i båda länderna, och härtill fordras, såsom vi alla inse, en ganska lång tid. Jag tror icke, att ett år kan vara tillräckligt härtill, och anser att en uppsägningstid af två år kan utan någon risk för Sverige antagas.

Såsom ett fördelaktigt tillägg i lagen vill jag påpeka 4 mom. i § 4, enligt hvilket den tullfrihet, som är medgifven för mindre qvantiteter af utländska varor, hvilka medföras vid resa från det ena landet till det andra, *icke* gäller sådana varor, som resande för egen eller annans räkning medför, då dessa *i handelsafsigt* införas; jag tror att denna stipulation skall blifva ett ganska väsentligt hinder mot den med allt skäl öfverklagade s. k. formanssmugglingen.

För att bedöma denna fråga måste man göra klart för sig, huru saken gestaltar sig, om Kongl. Maj:ts förslag *icke* antages. Då blir naturligtvis ställningen fortfarande sådan den nu är; handels- och sjöfartsförhållandena mellan Sverige och Norge samt vilkoren för trafiken mellan dessa båda länder blifva desamma som nu, och samma missbruk, som nu öfverklagats, skola fortfarande kunna bedrifvas, till skada både för svenska statskassan och svenska industrien. Om och när regeringen kan finna sig föranlåten att uppsäga mellanrikslagen, om Riksdagen för sin del fattar beslut om uppsägning deraf, derom vågar jag icke yttra mig, men ett faktum är, att det gamla förhållandet skall ega bestånd ännu ett år efter uppsägningen. Den nu föreslagna lagen skulle träda i kraft redan den 1 juli och således genast afhjelpa alla de öfverklagade missförhållandena. Och, torde någon fråga, hvad skulle väl följden blifva, om mellanrikslagen blefve upphäfd? Närmaste följden deraf skulle blifva, att Norge i tullhänseende blefve ett för oss alldeles främmande land, och att således tullbevakningen på den

Ändringar i mellanrikslagen. (Forts.)

långa gränsen måste göras mera verksam och effektiv än den nu är och behöfver vara, och detta kan ej åstadkommas utan en betydlig förhöjning i tullverkets omkostnadssumma. Men en annan följd skulle äfven inträffa: på den långa och svårbevakade landgränsen skulle nog, all bevakning till trots, smugglingar komma att uppstå och med denna rörelse äfven demoralisation, brott och elände. Slutligen skulle äfven en annan, i min tanke synnerligen menlig, följd af mellanrikslagens upphäfvande uppstå, nemligen att den afsättning på Norge af svenska fabriks- och industrialster, som under senare tider alltmera tilltagit och som säkerligen till stor del framkallats deraf att dessa varor på grund af mellanrikslagens bestämmelser ingått tullfritt, ej mera kan vara att påräkna eller åtminstone skall betydligt förminskas, då Sverige efter mellanrikslagens upphäfvande skulle hafva att å norska marknaden under enahanda vilkor konkurrera med de större och mägtigare industriländerna, och då man af tabellen på sista sidan af betänkandet ser hvilken omfattning denna afsättning har, bör man ock få klart för sig, att den nu föreliggande frågan har för det svenska affärslifvet och industrien en ganska stor betydelse. Då således, såvidt jag kan döma, ett afslag å Kongl. Maj:ts proposition innebär ett fortvarande af det nuvarande tillståndet, hvilket alla ju äro ense om att anse ohållbart, och då ett upphäfvande af mellanrikslagen skulle medföra ökade kostnader för tullverket samt oloflig införsel med ty åtföljande brott och förderf och derjemte minskad afsättning till Norge af svenska industrialster, men lagförslagets antagande utan gensägelse icke blott innebär ett afhjelpande af de så mycket öfverklagade missförhållandena, utan äfven derutöfver skall medföra fördelar för statskassan och industrien, samt leda till reda och ordning i samfärdseln emellan de båda länderna, så kan jag icke underlåta att afgifva min röst för det föreliggande förslaget, till hvilket jag alltså yrkar bifall.

Med herr Lönegren förenade sig herrar *Key*, *Lovén*, friherre *Fock*, *Walldén*, *Ericsson* i Stockholm, *Ohlsson* i Stockholm, *Grafström*, *Johansson* i Stockholm, *Beckman*, *Martin*, *Edelstam*, *Hay*, *Borgström*, *Thomasson*, *Sjöcrona*, *Thestrup*, *Smith*, *Dahl*, *Hammarberg*, *Wijkander*, *O. Melin*, *Westerberg*, *Olsson* i Kyrkebol, *Andersson* i Lysvik, *Jansson* i Krakerud, *Broström*, *Gumælius*, *S. M. Olsson*, *Waldenström*, *Arhusiander*, *Ruthberg* och *Markstedt*.

Vidare anförde:

Herr Dieden: Äfven jag skulle med nöje gifva min röst för det föreliggande förslaget, om blott ur § 3 borttoges den första punkten, som rör "förmalning". Nu har väl den näst föregående talaren lemnat oss den märkliga upplysningen, att denna bestämmelse är intagen under förutsättning att tull på spanmål blefve i Sverige införd, men på den punkten äro vi icke ännu, och majoritet finnes icke inom riksdagen för en sådan tull. Och skall man väl med hänsyn till en sådan icke inträffad förutsättning stifta en lag, som hardt när kommer att ruinera hela den svenska qvarn-

industrien? Hvilken stor marknad Norge är för den i Sverige förmalda spanmålen, vill jag styrka med det exemplet, att endast från Malmö qvarnar exporterats hufvudsakligast till Norge af hvetemjöl och rågsikt *Ändringar i mellanrikslagen.* (Forts.)

1882 ..... 5,077,245 kilogram,
1883 ..... 7,469,714 kilogram,
1884 ..... 8,951,401 kilogram,
1885 ..... 7,617,674 kilogram samt
1886 ..... 6,051,500 kilogram

eller i medeltal under dessa fem år ungefär 70,000 säckar à 100 kilogram årligen. Förutom denna export från Malmö har äfven från en stor del andra qvarnar i riket, bland annat till och med från Norrköping, mjöl införts till Norge. När nu denna mäld, som består af blandning af svenskt och utländskt hvete, icke vidare får till Norge införas för half utan måste draga hel tull, så blir hela denna export omöjlig, och det svenska mjölet utestänges från den norska marknaden. *Enbart* svenskt hvete kan icke användas till dylikt mjöl, om det skall blifva af bästa qvalitet och betinga högsta pris. Och anledningen, hvarför icke någon täflan med utlandet kan uppehållas, har sin hufvudsakliga grund deri, att Tyskland vid utförsel beviljar restitution af tullen för så mycket utfördt mjöl, som motsvarar den qvantitet spanmål, som anses till förmalningen hafva åtgått. Jag har här i min hand en autentisk afskrift af den i ämnet gällande tyska lagen, och heter det der: "Innehafvare af qvarnar beviljas för utförseln af de af dem framställda qvarnprodukter en sådan lättnad, att de befrias från ingångstullen för en utförseln motsvarande mängd af den till qvarnen förda utländska spanmålen. Utförseln af qvarnprodukter gäller lika med desammas förvaring å ett tullnederlag under tullförsegling".

De hafva så lång tid på sig för erhållande af denna restitution, att, om i Tyskland är brist på spanmål under sommarmånaderna, kan man införa utländsk spanmål och konsumera den och sedan efter skörden utföra det egna öfverskottet samt dervid få tillbaka, hvad man betalt i tull för den importerade varan. Den härutinnan gällande lagen lyder sålunda: "Afräkningen eger rum qvartalsvis på så sätt, att på tjugonde dagen, men i händelse denna infaller på en sön- eller helgedag, på den tjuguförsta dagen af sjunde månaden efter afräkningsqvartalets förlopp, afdrages från den i detta qvartal inskrifna mängd utländsk spanmål den spanmålsqvantitet, hvilken efter utbyteförhållandet (§ 9) motsvarar mängden af de i det anförda och de derpå följande qvartal verkligen till utförsel komna qvarnfabrikat". Sålunda kan Tyskland genom sådana lättnader komma att skada äfven den inhemska marknaden, om Sverige icke vill skydda den inhemska qvarnindustrien, som behöfver tull på mjöl; men härpå har man hittills icke velat taga hänsyn.

Då nu Norges import är ungefär 300,000 säckar mjöl om året, hvaraf Sverige sänder bortåt $^1/_4$, är det då skäl att beröfva oss denna marknad? Hvart skall detta taga vägen? Herr Lönegren sade visserligen, att det är bättre att uppoffra qvarnindustrin och

Ändringar i mellanrikslagen. (Forts.)

hjelpa landtbruket, men hvem får väl i sista hand hålla till godo med de sämre prisen, då qvarnarnes afsättning inskränkes? Det är märkvärdigt, att ett sådant mom., som alls icke behöfts, blifvit här intaget. Jag ber herrarne noga öfverväga, om icke det är nödvändigt att få bort denna punkt för att rädda vår qvarnindustri och behålla marknaden för det svenska mjölet. Jag tror icke det från Norges sida skulle mött ringaste motstånd mot borttagande af denna punkt, och det innebär icke några ökade fordringar att nu framställa denna sak. Norges finansminister har härom till Kongl. Maj:t anfört följande:

"Med Hensyn til Bestemmelsen om, at Formaling af udenlandske Kornvarer er udelukket fra Begrebet Tilvirkning, skal man bemærke, at denne Bestemmelse, der antagelig tillægges Vægt i Sverige, i ethvert Fald for Tiden ikke kan ansees for at være af nogen væsentlig Betydning for Norges Vedkommende."

Om svenska Riksdagen sålunda håller på att få bort denna punkt, som på Sveriges begäran kommit dit, utan något yrkande från norsk sida, torde detta alls icke möta någon svårighet.

På grund häraf yrkar jag bifall till 3 § med vilkor att första punkten deri strykes.

Herr Petersson i Hamra: Jag tilltror mig icke att kunna ingå på någon kritik öfver det föreliggande förslaget rörande förändring af bestämmelserna i mellanrikslagen, men jag ber dock särskildt få framhålla den ändring, som rör 18 § och som reservanterna särskildt påpekat.

I friherre Barnekows m. fl. reservation heter det å sid. 24 beträffande denna sak: "Inskränkningen i vår befogenhet att genom tolkning modifiera lagens tillämpning bör utgöra en kraftig maning att ej på samma gång inskränka möjligheten att genom lagens uppsägning få af densamma härflytande tryckande olägenheter hastigt undanröjda. Det synes äfven ur den synpunkten mindre följdrigtigt att stipulera två års uppsägningstid, att våra tariffraktater löpa med endast ett års uppsägning, ehuru de förpligtelser, som dessa traktater ålägga oss, äro vida mer bestämda och deras fördelar och olägenheter lättare att beräkna, då de endast omfatta vissa artiklar, än verkningarna af det svensk-norska fördraget, som kunna ingripa på snart sagdt alla näringslifvets områden. Såsom allmän praktisk klokhetsregel torde äfven gälla, att ju mer oberäkneliga följderna af en öfverenskommelse äro, desto vigtigare är det att snart kunna blifva löst från densamma."

På grund af denna deras åsigt, som tillkommit just beträffande 18 §, såsom jag redan nämnt, ber jag få yrka afslag på utskottets förslag och bifall till reservanternas hemställan.

Herr Larson i Tullus: Jag begärde ordet under det den förste talaren yttrade sig med anmärkningar om mjöltullen; men då sedan dess den ärade representanten för Norrköping i ett sakrikt anförande yttrat sig för bifall till förslaget, kan jag helt visst icke göra något bättre än afstå från ordet och instämma med ho-

nom samt till honom hembära min varma tack för hans lika opartiska som sakrika yttrande i denna fråga.

Jag hemställer om bifall.

Ändringar i mellanrikslagen. (Forts.)

Herr Fredholm i Stockholm: Efter det uttömmande och i allo förtjenstfulla anförande, som representanten från Norrköping hade, skulle jag kunna alldeles afstå från ordet, men efter jag nu fått det, tillåter jag mig att något vidröra ett förhållande, som känsligt berört mig. Det har nemligen inträffat att, under det utskottsledamöterna i denna fråga stått emot hvarandra i två markerade grupper, kammare mot kammare, har man gjort utskottsförhandlingarna till föremål för offentlig diskussion och dervid har man tillika ej dragit i betänkande att beskylla denna kammares utskottsledamöter för att hafva kompromitterat sig m. m. Jag vill icke upptaga herrarnes tid med att till fullo ådagalägga det högst oberättigade i de utkastade beskyllningarna. Men jag har dock icke kunnat underlåta att från denna min plats tillbakavisa dem och stämpla dem med hela det ogillande, hvaraf jag anser dem vara förtjenta.

Herr Collander: Äfven jag hade begärt ordet, innan den ärade representanten på norrköpingsbänken yttrat sig och i hvilkens anförande jag skulle kunna instämma, men som jag nu har ordet, så vill jag såsom en varm och upprigtig vän af unionen hemställa, att man icke må fästa sig vid en eller annan detalj, som man skulle vilja hafva förändrad, utan vid förslaget i dess helhet. Riksdagen har ju en gång begärt hos Kongl. Maj:t en förändring i denna lag samt dervid äfven angifvit hufvudrigtningen för densamma. Nu har också Kongl. Maj:ts regering lyckats att åstadkomma en sådan förändring, och då skulle det enligt min tanke vara högst besynnerligt, om Riksdagen skulle afslå detta förslag och begära ett nytt. Och då den ärade representanten för Norrköping, som lemnat en så sakrik utredning, icke tillhör frihandelspartiet, borde man väl kunna vara belåten med det förslag, som nu blifvit framlagdt. Det enda egentliga skäl, som här blifvit framhållet mot detta förslag, är, att qvarnindustrien skulle deraf komma att lida. Men som denna industri i öfriga afseenden är mer gynnad än andra, så är icke detta skäl mycket talande. Skulle någon ändring härutinnan ske i förslaget, så vore det rättvist att sätta ned den tull, som berör denna industri, men på samma gång ställa denna industri au niveau med de öfriga i andra hänseenden. Jag ber emellertid att på det lifligaste få tillstyrka bifall till utskottets förslag.

Herr Petersson i Boestad: För min del kan jag icke vara med om att antaga det af bevillningsutskottet tillstyrkta förslag till ändringar i den så kallade mellanrikslagen, emedan jag i likhet med reservanterna tror, att ett sådant förslag bör vara grundadt på en mer allsidig utredning än detta.

Särskildt gäller detta frågan om hvad med svensk tillverk-

Ändringar i mellanrikslagen. (Forts.)

ning skall förstås. Äfven anser jag att uppsägningstiden icke bort, såsom här skett, bestämmas till två år, utan i afseende å den nya lagen bestämmas till blott ett år såsom för den gamla. Dessutom anser jag den nya lagen icke i alla afseenden vara byggd på en fullkomligt rättvis grund, hvilket är ett oeftergifligt vilkor för att befrämja det goda förhållandet mellan de båda rikena, ty äfven om det gäller bröder, bör lagstiftningen vara fullkomligt rättvis, så att icke den ene kan gynnas på den andres bekostnad.

På grund häraf yrkar jag afslag å såväl den kongl. propositionen, som utskottets hemställan.

Herr Boström till Östanå: Då jag med min röst icke vill biträda föreliggande förslag, skall jag anhålla att med några få ord angifva skälen dertill. Denna så kallad mellanrikslag har en dubbel karakter, ty dels utgör den en samfärdsellag, dels äfven en handels- och sjöfartstraktat. Att sådant skall medföra synnerligen stora svårigheter, då det gäller att lagstifta mellan Sverige och Norge, är uppenbart, derför att båda länderna hafva så olika industri och arbeta under så olika förhållanden. För Norge äro sjöfarten och fisket hufvudnäringar, under det öfriga näringar spela en jemförelsevis underordnad roll, medan deremot Sverige har en ganska långt uppdrifven industri. Derför är det klart, att det skall medföra synnerligen stora svårigheter att rättvist och billigt afväga förhållandena och att bestämma hvad som kan anses för inhemskt fabrikat. Detta har äfven visat sig deri, att Kongl. Maj:t blifvit tvungen att öfvergifva försöket att något så när bestämma, hvad med inhemska produkter afses och icke afses, samt att gå in på den väg att genom undantag bestämma, hvad som för sådana icke bör anses. Detta medför den svårighet, att allt, som icke inbegripes under dessa undantag, blifver förklaradt för inhemska produkter. Men med de olika tullsatser, som äro åsatta samma artiklar i Sverige och i Norge, är det gifvet, att affärer kunna grundas endast på tulldifferensen. I fråga om kläder, är det derför iakttaget, att man skall betala mellangift, motsvarande skilnaden emellan de i de båda länderna gällande tullsatser, på öfvertyget, och jag beklagar, att dylika föreskrifter icke blifvit i vidsträcktare mån gifna, ty jag tror att sådant kunnat ske. Om man går tillbaka till de underhandlingar, som föregingo 1874 års öfverenskommelse, skall man finna, att från norsk sida framhölls otillbörligheten af att affärer grundades med beräkning på den vinst, som olika tullsatser i de begge länderna kunde föranleda. Det berättigade i den princip, som nu blifvit föreslagen att tillämpas i afseende å kläder, har sålunda från norsk sida blifvit erkänd, och jag beklagar derför, att samma princip ej blifvit i större utsträckning tillämpad.

Jag vill icke upprepa de anmärkningar, som reservanterna framhållit, men jag vill fästa uppmärksamhet på en omständighet, hvartill den på sid. 26 i betänkandet befintliga tabell gifver anledning, den nemligen, att införseln af arbetade metaller från Norge till Sverige utgjort år 1884 2,105,214 kilogram, men utförseln från

Sverige till Norge af samma slag varor blott 81,319 kilogram. Detta är ett ganska egendomligt förhållande, då man vet, i hvilken ofantligt högre grad Sverige framför Norge är jernproducerande. Men det kan förklaras derigenom, att Norge låter från England införa väsentligt billigare råmaterialier, som sedan bearbetas och importeras hit. Särskildt vet man, att spik importeras från Norge i sådan myckenhet, att man har skäl att frukta för, huru den svenska spiktillverkningen skall kunna stå sig.

Ändringar i mellanrikslagen. (Forts.)

Representanten från Norrköping har sagt, att man väl kan göra anmärkningar mot detta förslag, men att dessa dock hittills ej visat sig vara farliga. Men jag får dock säga, att då vi nu hålla på att göra om denna traktat och få nya bestämmelser, så är det äfven, enligt min tanke, skäl att taga bort alla missförhållanden, som finnas, ty i annat fall blir det nödvändigt att inom kort upptaga frågan igen för att få traktaten ändrad, och något sådant kan hvarken vara önskvärdt eller fördelaktigt.

Jag anhåller derför, såsom jag redan sagt, om afslag.

Herrar *Sundling*, *Metzén*, *Erickson* i Bjersby och *Svensson* i Rydaholm instämde med herr Boström.

Chefen för kongl. finansdepartementet, herr statsrådet friherre Tamm: Den ärade representanten från Malmö har gjort anmärkning mot den bestämmelse i den föreslagna mellanrikslagen, att malning och blandning skulle uteslutas från sådan handtering, som skulle göra en vara tullfri. Han nämnde att deraf skulle qvarnindustrien komma att lida stort men. Jag erkänner, att en viss del af qvarnindustrien skulle blifva lidande, men ingalunda qvarnindustrien i sin helhet. De större qvarnetablissement, som äro anlagda på vestkusten i synnerhet för malning till export på Norge, skola komma att lida. Den särskilda tull, som för närvarande i Norge erlägges, utgör $62^1/_2$ öre per 100 kilo hvetemjöl, ty då tullen är 1,25 skall enligt 14 § deriifrån afdragas halfva tullen. $62^1/_2$ öre per 100 kilo är således den ökade afgift, som dessa qvarnetablissement komma att blifva underkastade vid användning af utländskt hvete. Det var med full vetskap om det lidande, som skulle tillfogas denna qvarnindustri, som jag fann mig böra tillstyrka Konungen att framlägga förslaget sådant det nu föreligger. Ty det lärer icke lida något tvifvel att den brist, som förut fans i mellanrikslagen, utgjorde ett bestämdt hinder för svenska representationen att åsätta tull på spanmål, och regeringen måste låta sig angeläget vara, att icke mellanrikslagen göres till en tullfråga, utan att denna lag må kunna behandlas fullt oberoende af vår blifvande tullpolitik.

Samme talare nämnde, att om det också i allmänhet vore svårt att nu mera få förändrade bestämmelser i det framlagda förslaget, så vore han öfvertygad om, att från norsk sida intet motstånd skulle möta. Detta torde kunna vara sant, om det endast vore norska regeringen, som i frågan skulle yttra sig, men nu förhåller det sig så, att äfven den norska representationen skall uttala sig

Ändringar i mellanrikslagen. (Forts.)

i frågan. Den har redan lemnat sitt bifall till det från svensk sida framstälda förslaget. Att nu föreslå ändringar föreställer jag mig icke böra lämpligen ifrågakomma, men det är icke från Norge motståndet skulle komma. Jag är fullkomligt öfvertygad om, att svenska representationen icke skall medgifva vidtagandet af den föreslagna förändringen.

En talare yttrade, att han fäste sig särskildt vid den af reservanterna gjorda framställning i hvad angår lagens uppsägningstid, att då den förra mellanrikslagen var ställd på ett års uppsägning, har det nu föreslagits, att denna skall gälla två år efter uppsägning. Representanten från Norrköping redogjorde för de formaliteter, de långa omgångar och den vidlyftiga behandling, som en fullständig omarbetning af mellanrikslagen skulle medföra.

Jag instämmer deri, men utom det att vederbörande myndigheter skola derom yttra sig, så lärer, om framställning af förslag till fullständig förändring af mellanrikslagen göres, frågan böra underställas de industriidkare, hvilkas handtering komme att beröras af en förändring i denna lag. En temligen lång tid skulle förflyta, innan svar derifrån inkomme och kunna underkastas behandling. Och det är en högst betydlig skilnad mellan den tidsutdrägt, som skulle erfordras för en fullständig omarbetning, och den, som en revision skulle kräfva. Motståndarne förra året mot en revision ansågo att en mycket rymligare tid — åtskilliga år — skulle komma att förgå, innan en revision kunde verkställas. Det har visserligen visat sig, att den försiggått på en mycket kortare tid, men en fullständig omarbetning skulle taga en mycket längre tid.

Då skulle man möjligen behöfva de sex till åtta år, som motståndarne talat om. Den talare, som framstälde anmärkning mot bestämmelsen om två års uppsägningstid, slöt sig till hvad härom säges i den betänkandet vidfogade reservationen å sidan 24. Der åberopa reservanterna, bland annat, att våra tarifftraktater, såsom det der heter, löpa med endast ett års uppsägning. Dessa traktater gälla emellertid ett visst antal år och dessutom ett år efter uppsägningen. Den industriidkare, som på grund af en tarifftraktat gjort upp sina beräkningar, vet, att han under detta bestämda antal år kan ostördt få arbeta utan rubbning i tullförhållandena. Enligt förslaget i mellanrikslagen, skulle industriidkarne i sin helhet allenast få två år på sig. Denna tid vill man förkorta till ett år. Skilnaden är således väsentlig emellan våra tarifftraktater och förevarande förslag till mellanrikslag, som icke skulle gälla under något visst antal år. Ett års uppsägningstid i fråga om mellanrikslagen är alldeles för kort. En vigtig fråga, som reservanterna berört, är den inskränkning i fråga om tolkningen, hvilken genom antagande af mellanrikslagen skulle kunna för oss i vissa fall uppkomma. Men vi skola lika litet nu som förr blifva inskränkta eller begränsade i vår rätt att tolka mellanrikslagen. Det har visat sig, att strider uppkommit derigenom, att på båda sidor om Kölen den i båda ländernas lagstiftning lika lydande lagen tolkats olika. Deraf framgår, att lagen

kan af båda ländernas lagtolkande myndigheter stundom gifvas en olika tolkning. Lagen måste tolkas efter ordalydelsen, och vi måste tolka den såsom hederlige män. *Vi* äro icke på något sätt bundna af den andra kontrahentens sätt att tolka lagen. *Ändringar i mellanrikslagen.* (Forts.)

En talare från Stockholms län sade, att särskilda bestämmelser för Sverige och särskilda bestämmelser för Norge skulle vara till nytta för båda länderna, särskildt af anledning, att Norge icke hade någon egentlig industri. Jag frågar honom då, huru vid sådant förhållande vi behöfva frukta att blifva öfverflyglade af norska fabrikat, i synnerhet sedan vi genom de bestämmelser, som föreslås i mellanrikslagen, fått afgjordt, att det skall vara fullständig bearbetning, som inom landet skall på det utländska materialet nedläggas för att bereda fabrikatet rätt att betraktas såsom inhemsk vara och förskaffa det tullfrihet. Jag fäster särskild vigt dervid, enär talaren sade, att det i Kongl. Maj:ts förslag icke vore tydligt bestämdt hvad som menades med en fullständig bearbetning. Att undantagen uteslutande skulle vara de bestämmande är icke rätt. Kongl. Maj:t säger ju i förslaget, att *först* skulle pröfvas, om varan undergått en fullständig bearbetning, och derjemte hafva särskildt bestämts de fall, der en sådan bearbetning icke skall göra varan tullfri. Har deremot en utländsk vara icke undergått fullständig omarbetning, är den icke heller tullfri. Vidare skall det afgifvas produktionsbevis, hvilka skola innehålla intyg om beskaffenheten af den bearbetning, som varan inom landet undergått. Således skall en sådan pröfning hafva egt rum, innan vederbörande myndigheter skola afgöra, om varan är tullfri eller icke. Man hänvisas således först till regeln och kommer derefter till undantagen. Samme talare yttrade vidare, att han föredroge att tillämpa sådana bestämmelser, som nu föreskrifvits med afseende å kläder, jemväl å andra varor. Den saken har icke varit så obetydligt på tal, men har befunnits omöjlig att genomföra. Jag är alldeles öfvertygad att, om den utredning, som reservanterna önska, komme att ske, den skulle till fullo bestyrka min uppgift, att nämnda tanke är outförbar.

Samme talare nämnde med hänvisning till en tabell, som bifogats reservationen, att under det att införseln af metaller till Sverige från Norge steg till högst betydliga belopp, utförseln deremot uppgick till så ringa värde från Sverige till Norge. Men detta sammanhänger till stor del med hvad kammaren finner af en annan vid betänkande fogad tabell, nemligen, att de sammanlagda uppgifterna beträffande införseln från det ena riket till det andra icke öfverensstämma med uppgifterna om utförseln från det andra riket. Vi finna derutinnan en högst betydlig skilnad, så att då utförseln till Sverige, enligt norska statistiken år 1885, uppgick till ett sammanlagdt värde af 13,060,400 kronor, utgör under samma år införseln till Sverige från Norge enligt svenska statistiken ett värde af 23,735,792 kronor. Skilnaden mellan dessa olika uppgifter är alltså öfver tio millioner kronor. Detta kan också till någon del innebära, att tullfria metaller kunnat från Sverige till

Ändringar i mellanrikslagen. (Forts.)

Norge införas utan att uppgift derom influtit i de statistiska redogörelserna.

Jag hemställer, att kammaren på grund af de upplysningar, som i saken blifvit lemnade, måtte anse, att mellanrikslagens revision har fullgjort sitt ändamål. Det torde icke hafva varit möjligt, hvilket också i diskussionen påpekats, att vid denna revision fästa sig vid hvad som möjligen *kan* hända, utan det har varit nödvändigt att utom de punkter, hvaröfver missnöje uttalats, fästa sig vid den erfarenhet, som på grund af 1874 års lag vunnits, och efterse huru vida någon industri finnes, hvilken blifvit berörd eller lidit men af de bestämmelser, som redan funnos, samt derutinnan föreslå ändringar. Kammaren torde finna, att detta varit enda möjliga sättet för regeringen att gå till väga, och att kammaren icke bör, till följd af hvad som möjligen kan ske, förleda sig till att nu låta de industriidkare blifva lidande, hvilka genom lagens antagande skulle komma i en bättre ställning. Man bör icke heller genom att framse till något ovisst kommande låta möjligheten qvarstå till den för landet olyckliga smuggling, som genom tillämpningen af den nuvarande 4 § är möjlig. Jag hemställer att kammaren måtte bifalla utskottets med Kongl. Maj:ts proposition öfverensstämmande förslag.

Herr Darin: Jag instämmer i hufvudsak med hvad herr Dieden yttrade angående qvarnindustrien. Jag delar alla hans betänkligheter vid föreliggande förslag, så mycket mer, som detta förslag är grundadt på en förutsättning, hvars förverkligande jag i ännu högre grad skulle beklaga. Jag kan icke värja mig för den farhåga, att denna bestämmelse skall komma att bana väg för de spanmålstullar, som Riksdagen nyligen motsatt sig. Jag vet väl, att något yrkande i denna stund icke kan hafva någon påföljd, utan har endast med dessa ord velat inlägga min reservation dels med afseende å den omedelbara inverkan, som lagens antagande skulle hafva, och dels med hänsyn till dess mera medelbara konseqvenser.

Herr Fredholm i Stockholm: En talare här bakom mig uttalade sig för önskvärdheten af att bygga mellanrikslagen mellan Sverige och Norge på principen af differentialtullar. Oafsedt det mer eller mindre välgrundade i sjelfva detta förslag, hvilket jag för tillfället lemnar derhän, vill jag endast fästa uppmärksamheten på, att det bygger lagen på en helt och hållet ny grund. Under de förflutna sjuttio åren har den nu gällande grunden: ömsesidig tullfrihet för hvartdera af de förenade rikenas egna alster och tillverkningar, egt bestånd, och i likhet med hvad herr statsrådet och chefen för finansdepartementet anförde, anser äfven jag att skäl icke förefinnes att nu öfvergifva denna under så lång tid upprätthållna grundsats.

Deremot är jag alls icke lika säker på att man framdeles skall lyckas i tillämpningen förebygga alla missbruk genom att fortgå på den till vinnande af förbättringar nu beträdda vägen; vare sig

Ändringar i mellanrikslagen. (Forts.)

man vill söka förekomma missbruken genom alltjemt förbättrade definitioner på hvad som med inhemsk tillverkning rätteligen bör förstås, eller komplettera det bristfälliga i definitionen genom ett allt fullständigare angifvande af hvad som bör utgöra undantag. I öfverensstämmelse med denna min uppfattning tog jag mig friheten att inom utskottet förorda en skrifvelse till Kongl. Maj:t med anhållan, att regeringen behagade taga under förnyad ompröfning frågan, om hvilka bestämmelser skulle kunna anses mest lämpade att för framtiden befrämja mellanrikslagens syfte. Med detta mitt förslag förknippade jag likväl ett ovilkorligt bifall till nu föreliggande kongl. proposition, men då jag ej lyckades vinna majoritet för denna min åsigt, återstod mig ej annat än att med uteslutande af skrifvelsen fasthålla endast vid rent bifall. Jag beklagar detta, ty jag tror icke att det någonsin skall lyckas att så uppställa lagens bestämmelser, att derur otvetydigt skall framgå, hvad som i hvarje fall menas med norsk eller svensk tillverkning. Visserligen skall det enligt mitt förmenande alltid låta sig göra att fortfarande som hittills vidtaga de ändringar i lagen, som på grund af uppkommande missförhållanden kunna blifva nödvändiga, men om dessa skola genomföras på det sätt, att man fullständigar undantagen, skall man på denna väg slutligen komma så långt, att undantagens mängd komma att i det närmaste motsvara en tulltaxa.

Bättre synes mig då vara att i lagen endast bibehålla grundsatsen om ömsesidig tullfrihet för hvartdera rikets egna alster och tillverkningar och tillika låta tillämpningen i hvarje fall, då tvist uppstår, bestämmas i öfverensstämmelse med lagens anda och mening af en ständig tullkommission, bestående af ett lika antal svenskar som norrmän. Jag har med detta endast velat framhålla en synpunkt, som jag anser vara förtjent af uppmärksamhet, för den händelse man i en snar framtid skulle varda nödgad att å nyo underkasta mellanrikslagen en ytterligare revision.

Herr Nilsson i Vrängebol: Med afseende på den nu föredragna 3 § skall jag ingenting tillägga till hvad som redan blifvit sagdt. utan endast yrka, att kammaren måtte bifalla densamma.

Men eftersom jag begärt ordet, vill jag yttra några ord i afseende på 4 §. Som bekant innehåller denna paragraf rätt för norska och svenska undersåtar att vid resor från det ena landet till det andra medföra varor i smärre qvantiteter för eget behof. När nu den nya lagen blifvit ändrad derhän, att någon smuggling icke gerna kan förekomma, så utgör denna bestämmelse i 4 § en mycket stor fördel för så väl svenska som norska undersåtar utefter gränsen. Jag vill upplysa om att det svenska tullverket drager deraf ganska stor fördel; ty utefter hela gränsen af mitt kommittentskap äro handelslägenheter förlagda på svenska sidan, och der fraktas betydliga qvantiteter varor öfver af norska befolkningen, till följd deraf att många nödvändighetsvaror äro belagda med högre tull på norska sidan än på svenska; så är t. ex.

Ändringar i mellanrikslagen. (Forts.)

fallet med kaffe, socker, risgryn m. fl. varor. Sålunda anser jag att Sverige skulle hafva stor fördel af att antaga denna 4 § i mellanrikslagen.

Dertill kommer att det för oss gränsbor skulle vara en stor förlust, i fall denna lag blefve rubbad; ty vi hafva så godt som all vår afsättning af ladugårdsprodukter på Norge; och jag försäkrar, att denna afsättning tillför oss hundratusentals kronor från Norge, ehuru, så vidt jag vet, denna handel icke finnes upptagen i några statistiska uppgifter, emedan varorna icke anmälas på något ställe.

Med anledning af hvad jag nu yttrat, anhåller jag om bifall till utskottets betänkande.

Herr Rundbäck: Herr talman! Utaf så väl Kongl. Maj:ts proposition som utaf hvad herr statsrådet och chefen för finansdepartementet yttrade hafva vi inhemtat, att orsaken, hvarför mellanrikslagen icke burit de goda frukter som med den var afsedd, har berott på den olika tolkning myndigheterna på ömse sidor Kölen haft om äldre lagen. Men det upplyses också, att det på senare tiden lyckats myndigheterna att jemka åsigterna tillsammans, hvarföre som mig synes, den gamla lagen kan vara lika god som den nya. Denna lag, som vi nu hafva före, innehåller nemligen ingenting nytt, utan den är blott en stadfästelse på de stadganden, som vi förut haft. De svårigheter, som förelågo i den gamla lagen, genom hvilka myndigheterna kommit till olika tolkningar vid tillämpningen, de blifva troligen icke förminskade genom denna lag. Men jag tror icke att sådana svårigheter äro möjliga att afhjelpa genom någon lag af förevarande beskaffenhet. Den må vara huru väl utarbetad som helst, skall det alltid om några år uppstå samma trassel, som det som egt rum, och detta är helt naturligt, om man tänker på de båda rikenas läge till hvarandra, på den långa gränsen och på samfärdselns beskaffenhet. Det måste alltid blifva trassel, så länge vi icke hafva en gemensam tullförening eller ett *unionelt parlament*, som tager tullfrågan om händer, så att man på det sättet kan få en tulltaxa, som är gällande för båda länderna. Jag anser att detta icke är mera omöjligt för oss att ställa i verket än det varit för andra stater, t. ex. Tyskland, der det ju icke är endast två, utan en stor mängd stater, som förenats till en tullförening, så att man der numera reser alldeles ogenerad af tullen ur den ena staten in i den andra, något som förr icke var möjligt, då hvarje särskild tysk småstat hade sin tulltaxa. Så länge derför tullförhållandena mellan Sverige och Norge skola på det sätt, som hittills egt rum, ordnas genom en mellanrikslag, så skola alltid de obehag, som hittills åtföljt denna lag, komma att finnas qvar.

Men ett sådant unionelt parlament borde finnas icke blott för ordnandet af gemensamheten i tullfrågor, utan det vore af stor betydelse för en hel mängd andra frågor, hvari vi stå i nära gemensamhet med broderlandet, såsom för skeppsfarten, hafsfiskena,

försvarsväsendet och de diplomatiska förhållandena. Om de diplomatiska ärendenas behandling vill jag härvid betona, att Norges förste man, som är den mest magtegande i landet, har sagt, att för att komma till rätta med dessa gemensamma ärenden är ett unionelt parlament af en oafvislig nödvändighet. *Ändringar i mellanrikslagen.* (Forts.)

Om herrarne nu tro att denna mellanrikslag, som man nu står i begrepp att antaga, är så förträfflig, så låten derför icke inbilla eder, att dermed förvecklingarna och missförhållandena skola vara slut. De komma nog tillbaka, trots regeringen tydligtvis haft goda afsigter att få dem aflägsnade. Men det enda botemedlet, som här kunde hjelpa, det vore att underkasta våra unionella förhållanden en grundlig revision. Då skulle unionen kunna blifva en sanning, något som den hittills icke varit. För detta stora och ädla mål hoppas jag regeringen icke heller skall underlåta verka. Något vidare yrkande har jag icke att göra.

Herr Jansson i Carlshed: Då den nu föreliggande frågan berör linindustrien, och denna industri i stor omfattning bedrifves i min hembygd, kan jag icke låta denna fråga gå förbi utan att yttra några ord.

Inom södra delen af det län jag tillhör har sedan många år tillbaka drifvits en ganska stor linindustri. Den har fortgått der, oaktadt införseln af utländskt garn, ända till den dag, som i dag är. Nu har emellertid i Norge börjat uppstå en fabriksindustri, baserad som jag tror på prisskilnaden på garn i följd af den olika höga tullen i Norge och Sverige. Denna fabriksindustri måtte icke blifva en så särdeles dålig affär, när man vet att förhållandet mellan tullen i Norge och Sverige är som 3 öre till 40 öre. Får denna affär fritt utveckla sig som hittills under mellanrikslagens skydd, så är det alldeles säkert, att hela den linindustri, som finnes i södra delen af Elfsborgs län och norra delen af Hallands län, kommer att upphöra, emedan den icke kan täfla med norskarne.

Det var endast detta jag ville säga såsom skäl till mitt yrkande om afslag på såväl Kongl. Maj:ts som utskottets hemställan.

Härmed förklarades öfverläggningen slutad. I enlighet med de yrkanden, som derunder förekommit, gaf herr talmannen propositioner dels på paragrafens godkännande oförändrad, dels på antagande af det af herr Dieden framstälda ändringsförslag, dels på bifall till det yrkande, som innefattades i herrar friherre Barnekows m. fl. reservation, och dels slutligen på afslag å såväl utskottets hemställan, som reservanternas förslag. Herr talmannen fann den förstnämnda propositionen vara med öfvervägande ja besvarad; men som votering begärdes, blef, sedan till kontraproposition antagits yrkandet på afslag, nu uppsatt, justerad och anslagen en så lydande voteringsproposition:

Ändringar i mellanrikslagen. (Forts.)

Den, som godkänner Kongl. Maj:ts förslag till ändrad lydelse af § 3 i förordningen angående Sveriges och Norges ömsesidiga handels- och sjöfartsförhållanden af den 29 Maj 1874, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner nej, afslås nämnda förslag.

Omröstningen visade 123 ja mot 63 nej; varande alltså paragrafen af kammaren godkänd.

Ordet lemnades på begäran till herr Lyttkens, som yttrade:

Då frågan genom den nu försiggångna voteringen är afgjord, och hvar och en af kammarens ledamöter har det tryckta lagförslaget framför sig, vill jag hemställa, huru vida det icke vore lämpligt att för tids vinnande vid föredragningen af återstående paragrafer blott nämna paragrafnumren och ej uppläsa hela innehållet af paragraferna.

Denna framställning bifölls.

§§ 4, 8, 9, 14, 16 och 18 blefvo härefter godkända.

Utskottets i nu föredragna första punkten gjorda *hemställan* förklarades vara genom kammarens redan fattade beslut besvarad.

Punkten 2.

Bifölls.

Härefter åtskildes kammarens ledamöter kl. 4 e. m. för att åter sammanträda kl. 7 på aftonen.

In fidem
A. E. J. Johansson.

Stockholm, tryckt hos A. L. Normans Boktryckeri-Aktiebolag, 1887.